

ZSIDÓ SZEMLE

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VI., Király-u. 36. Telefon: 84—89.
Sürgönyeim: UNGCION

POLITIKAI LAP
Megjelenik minden hó 1-én és 15-én

Egyes szám 4000 kor.

A cionizmus a zsidó nép számára Palesztinában egy közjogilag biztosított nemzeti otthon létesítésére törekszik. (Baseli program.)

Zsidó testvéreinkhez!

A Bécsben legutóbb lefolyt XIV. cionista világkongresszus alkalmából több oldalról támadták Magyarországon a cionizmust, munkáját és célkitűzéseit. Az egyik oldal a tények tudatos meghamisításával igyekszik a közvéleményt félrevezetni; a másik egy világszerte régen túlhaladott téves és a Népszövetség — **melynek a magyar állam is tagja** — elhatározása által megcáfolt politikai nézőpontból kiindulva, gondol harcot folytathatni ama, az egyetemes zsidóságra nézve történelmi jelentőségű, **megváltozhatatlan tény ellen, hogy őseink földje: Erec Jiszróel nemzeti otthon gyanánt visszaadatott a golusz sokat szenvedett népének.**

Ugyane körök jobb tudomásuk ellenére azt a képtelen és rosszhiszemű vádat dobják a közvéleménybe a magyarországi cionisták ellen, hogy „nemzetiségi” propagandát üznek és a magyarországi zsidóságot „el akarják idegeníteni” hazájától.

Hogy e ferdítésekkel egyszer s mindenkorra végezzünk s a jóhiszemű közvéleményt céljainkról, munkánkról és politikai állásfoglalásunkról felvilágosítsuk, a következő

ünnepélyes deklaráció

közzétételét határoztuk el:

A magyarországi cionisták nem tartják szükségesnek, hogy uton-utfélen **hangos szóval** hirdessék a magyar nemzethez való hűségüket, mert a nemzethűségeket, magától értetődő kötelességnek ismerik és mert tetteikkel bizonyították, hogy e kötelességüket önfeláldozással teljesítették ott, ahol ez áldozás életet és halált, pajzson vagy pajzzsal való hazatérést jelentett. Hősi halottaink és háborus kitüntetteink jelentékeny száma ad erről tanúságot.

A Magyarországi Cionista Szervezet állandóan azon az elvi állásponton volt, hogy munkáját kizárólag a baseli programra és bold. emlékü vezére, Herzl Tivadar eszméire alapítja. Ennek folytán a sanremoi határozatig a palesztinai zsidó nemzeti otthon megvalósításán igyekezett közreműködni, ennek megvalósítása óta pedig a palesztina-munkára, valamint a zsidó kultúra ápolására helyezi minden törekvését. A galuth (diaszpóra) országain belül **semmiféle országos politikát nem üz**; politikai pártokban nem vesz részt s az egyes tagok politikai állásfoglalását mindenki saját megítélésére és meggyőzésére hagyja.

Nemzetiségi politikát, a szónak „politikai” értelmében, a Magyarországi Cionista Szervezet mindenkor perhorreszkált és perhorreszkál. U. n. „zsidó” politikai propagandát egyenesen elhárít magától, abból a meggyőződésből indulván ki, hogy **Magyarországon a zsidóságnak mint „politikai” nemzeti-ségnek nincsen jogi alapja.** Meggyőződésünk szerint s a magyarországi viszonyokat tekintve, nekünk cionistáknak is az a feladatunk, hogy a Magyarországi zsidóságnak a magyar törvénytárba becikkelyezett politikai, társadalmi és vallási egyenjogúsága megvédéséért sikra szálljunk, de mint külön „nemzetiség” nemzetiségi jogokat nem vindikálunk magunknak, mivel ennek törvényben gyökerező (1868. 44. tc.) alapja nincsen.

Budapest, 5686. Tisri hava 1-én.

A Magyarországi Cionista Szervezet

Ujév ünnepére!

Mindenható Isten! Magasztos hitünk értelmében, mártíromságtól megszentelt imánk szavaival mondjuk: „Ros-hassanah napján be léssen irva és Jom-Kippur napján meg léssen pecsételve...” — Igen, e szent napokon intézed és irányítod Te minden teremtetett élő lénynek sorsát. Ámde „mi is az ember, hogy tudomást vegyél róla, az ember fia, hogy számba vegyed őt?” Mi az egyes embernek, az egyének élete a népek és nemzetek sorsához, az egész emberiség életalakulásához képest? Nem is mint a parányi egyén sorsának intézőjéhez, az emberéhez, kinek „eredete porból van és a vége is porrá lesz” imádkozunk mostan Hozzád, hanem mint a népek és nemzetek atyjához, a világtörténelem Urához, az egész emberiség sorsáért, melyről irva van: „Nemzedék megy és nemzedék jó, de a Föld örökké fenmarad”.

társadalom épületének falait és oszlopait. Országok, birodalmak változtak meg alapjaikban és terjedelmükben. Hatalmas államok megaláztattak, népek és nemzetek függetlenekké lettek. A vérnek és könnynek nyomában, mely a Föld nagy részét előzönlötte, új ország-alakulatok jöttek létre.

Népünknek, a zsidó népnek, történetében is új fejezetet nyitott meg a nagy világégés. A zsidó nép történelmi, ősi földjén, évszázadoknak vérvizatarjaitól letarolt területeken, a világ kulturnemzeteiből álló nagy emberi közösség védőszárnyai alatt, új nemzeti otthon van kialakulóban. A világ kulturnépeinek társadalma elismerte azt, hogy a zsidó népnek is joga van a földkerekség egy darabjához, ahol szabad életet élhet, ahol szabadon és függetlenül fejtheti ki hatalmas képességeit és tehetségeit.

Miként évezredekkel ezelőtt — a babilóniai fogságból hazatérő atyáink idejében — most is épülőben van az új otthon az ősi földön. Felépülőben van a zsidó nép ama töredékei számára, amelyeket az évszázadok és ezredek viharai oly helyekre szórtak szét, ahol azok egészséges, életerős gyökereket eresztetni és nyugodt fejlődésnek indulni nem tudtak.

Hatalmas Isten! Engedd, hogy a zsidó nép törzseinek eme ágai visszakerülhessenek az őshaza földjére, abba a talajba, amelyben egykor szabadon éltek és fejlődtek, de amelyből őket a történelem zord viharai kitépték. Engedd, hogy az ősi honba visszatérő zsidó néptöredékek az ősi közös nyelvben és kulturában, a közös építőmunkában ismét egységes néppé olvadhassanak össze; adj nekik bölcs és értelmes vezetőket, akik megmutassák nekik „a helyes utat, melyen járjanak és a cselekedet, melyet végezzenek”, hogy az ősi Torah szent tanításait és az évszázadok megszentelt hagyományait a folytonosan haladó emberiség kulturájával mindenkor összeegyeztetni tudják és mint életrekelte egységes nép, mint a vallás-erkölcs alapján álló művelt embertársadalom tagja, szabad és boldog életet élhessenek!

Mindenható Isten!

A nagy világmegbolás után létrejött — ugynevezett — békekötések értelmében *édes hazánk, Magyarország*; is „megfogyva bár, de törve nem” folytatja állami életét. Nehéz megpróbáltatásokon ment keresztül a lesújtott magyar haza. És ebben a lesújtottságban a gyűlöletnek — vagy tán csak az elkeseredésnek? — hol a felszinen, hol a mélyben tovafolyó sötétszínű árszél utonutfélen azt súgták-búgták, hogy mi, a zsidó népnek egy évezred óta ezen a földön mélyen gyökeret vert töredéke, a magyar zsidóság, okoztuk volna, vagy segítettük volna előidézni hazánk szerencsétlenségét.

Istenünk! Te, „aki a veséket és a sziveket vizsgálod és aki előtt semmi érzésünk és gondolatunk elrejtve nincsen”, tudod, hogy mi „egész szívünkkel, egész lelkünkkel és minden tehetségünkkel” szeretjük magyar hazánkat; tudod, hogy *a mi hazafiságunk nem ajkainkon hordozott és hangoztatott szólam, hanem szívünk mélyén gyökerező érzés és életünk minden mozzanatában megnyilvánuló cselekedet.*

*

Mindenható Isten! Te, aki a szentséges napokon nemcsak az emberekről, hanem a *nemzetekről és országokról* is elhatározod, hogy „melyik éljen és melyik semimsüljön meg, melyik aláztassék meg és melyik emeltessék fel”, ird be *édes hazánkat, Magyarországot*, az örök élet könyvébe. Addig pedig, amíg ezen idő elkövetkezik, add meg *édes hazánknak* megasonkítottóságában és elhagyatottságában és mindazon feltételeket, amelyek gazdasági, szociális és kulturális életéhez és fejlődéséhez szükségesek, hogy jólétében és boldogságában *valamennyi gyermekét* — tartozzék az bármely hithez, felekezethez, vagy fajhoz — *egyenlő, különbséget nem ismerő, szeretettel szerethesse és keblére ölelhessen!*

És amikor az országok és népek sorsának könyve nyitva van Előtted, oh ird be, Urunk Istenünk, *a zsidó népet és Erec-Jisráelt* is a boldog élet lapjára. Engedd, hogy ama testvéreink, akik — akár szívük vágyakozásától, akár külső körülményektől indítva — az őshaza megszentelt földjére igyekeznek, e céljukat mielőbb elérhessék; ott békés otthonukat felépíthessék; hogy az ősi hazát újból életerős, szabad, fejlődő országgá tehesék, hogy a modern emberi kultúrával párosulva „Ciónból induljon ki a Tórah és Isten szava Jeruzsálemből!”

Székely Ferenc levele Usiskinhez!

Öméltósága M. Usiskin urnak

a Keren Kajemet Lajisrael direktornának

Jerusalem

Igen Tisztelt Elnök Ur!

F. hó 4-én kelt b. levele által egyefelől nagyon megüdvözölve érzem magam, másfelől azonban erőmben tulbecsülve. Megromlott egészségi állapotom folytán ugyanis két év óta teljesen visszavonultam úgy a politikai, mint az egyházközségi élettől és így igazán nem tarthatok számot arra, hogy a magyar zsidóság vezetőjének tekintsenek.

Mint magánember azon az állásponton vagyok, hogy a magyar zsidóságnak tartozó kötelessége, hogy Palesztina felépítésében az egész világ zsidóságának egységes frontjához csatlakozzék, még akkor is, ha közreműködésünk országunk meggyöngyült gazdasági erői és a ránk nehezedő kötelességek terhe folytán, — kezdetben legalább nem bírna nagy jelentőséggel. Azon fáradozom, hogy ezt a feljegyzésemat vallásunk hivatalos vezetőinél érvényre juttassam és nagyon örvendek annak, hogy Önnel közölhetem: mindenütt a legmesszebbmenő megértéssel találkozom. A mérvadó férfiak legnagyobb része most fürdőben van és így távol. Összel fog ennek következtében ez az ügy végleges formát ölteni, remélhetőleg az egész magyar zsidóság bevonásával. Hogy hova fognak majd engem e munkánál állítani: nem tudom, de ez nem is fontos. Mindenesetre én az ügyet legjobb erőim szerint fogom szolgálni.

Igaz üdvözlettel

kész híve

Székely Ferenc s. k.

Kongresszus után - itthon

Irta: Dr. Kahan Nison.

Tizennégy napi komoly tanácskozás, tartalmas, néha szenvedélyes, de mindig magas parlamenti szinten mozgó vita után a XIV. cionista kongresszus bezárult. A delegátusok elszéledtek a világ minden tájára, tovább folyik a cionista munka és tovább épül Palesztinában Izrael országa.

Ez a kongresszus a munka kongresszusa volt és nem a demonstrációé. Sok oly kérdéssel foglalkozott, melyek a zsidó nemzeti otthon felépítése szempontjából igen nagy fontossággal bírnak, de a szenzációkat kereső újságolvasót alig érdekelhetik. A kongresszus foglalkozott a belterjes mezőgazdasági termelés problémájával, tanácskozott a telepítés legalkalmasabb módszereiről, a közegészségügyi berendezések tökéletesítéséről, az iskolai szervezet fejlesztéséről, elhatározta a középosztályhoz tartozó elemek bevándorlásának számos új intézmény létesítése által való megkönnyítését, megállapította a palesztinai munka jövő évi költségvetését, mely költségvetés a Zsidó Nemzeti Alap költségvetésével együtt immár meghaladja az egy millió font sterlinget, elhatározta a Jewish Agency kiépítését és megállapította a nemezionista zsidó szervezetekkel való kooperálás szabatos módozatait.

Ha nem is a demonstráció volt e kongresszus célja, mégis a kongresszus hatalmas arányai, a világ minden országából egybegyűlt delegátusok sokasága és mindenekelőtt a kongresszuson köztudomásra hozott munkaeredmények minden szenzációnál ékebben bizonyították a cionizmus hatalmas fejlődését és a palesztinamunka rendkívüli előrehaladását. Öt év alatt Palesztina zsidó lakossága

65.000-ről 140.000-re emelkedett, az utolsó esztendő zsidó bevándorlóinak száma meghaladja a 30 ezret és az utolsó hónapoké megközelíti az 5000-et. A zsidó földbirtok 80.000 holdról 200.000 holdra emelkedett, Tel-Aviv egy kisded házcsoporthból 40.000 lakossal bíró várossá nőtt, a mezőgazdasági telepek sokasága mellett varázslatos gyorsasággal hatalmas aranyu gyári ipar fejlődött, a cionista szervezet bankjának, az Anglo-Palestine Companynek betétállománya két év alatt csekély összegről 1.800.000 font sterlingre (630 milliárd magyar korona) szökkent, a Keren Hajessod gyűjtései meghaladták immár a 2 millió, a Keren Kajemethé az 1 millió fontot.

A kongresszus az egész világ szeme előtt feltárta a cionizmus politikai, kulturális és gazdasági mérlegét és nemesak azok, akik a kongresszuson résztvettek, hanem a távollevők is, kik csak némi objektivitással szemlélték a zsidó Palesztina ujjaépítését, konstatálhatták, hogy a cionizmus mérlege aktív.

Hazajöttünk... Tele mély impressziókkal, lelkesedéssel és ha nem is támogatást, de legalább megértést remélve — és itthon az ádáz gyűlölet hullámai csaptak arcunkba. Ferdítésekkel, rágalomokkal, hamisításokkal próbálták a kongresszus hatását elensúlyozni és ily módon a jóhiszemű magyar zsidóságot a cionizmussal szemben immunizálni. Az anticionizmus hazai hirhedt organuma, visszaélve a hazai zsidóság informátlanságával, nem átalotta tudósításaival közönségét félrevezetni; hirdetvén, hogy a cionista szervezet szétzüllött, a kongresszus a cionizmus utolsó agóniája, hogy az amerikai, német és egyéb zsidóság a cionista mozgalmat már cserbenhagyta, a cionista mozgalmat így tehát nem kell többé komolyan venni. Nem bizva azonban e bárgyu

Erev Jóm Kippur

Irta Jehuda Steinberg, fordította: Dr. Kiss Lajos

Ábrahám Jósze Kerminski egyike a város ama urainak, kiknek munkáját mások végzik el, magától értendő tehát, hogy mindennap három óráig alszik. De az év két napján napfölkelte előtt kel föl és valahányszor fölkel — mindig rémüldözik és panaszkodik, hogy elkésett. Ez a két nap Erev Pészach és Erev Jóm-Kippur. Erev Jóm-Kippurkor még jobban siet, mint Erev Pészachkor. Ezen a napon ő ébreszti a hajnalt.

Valóban sok teendője van ezen a napon, még ha nem is számítja munkái közé a kapará-rendjét és a szelichák mondását, melyek lényegileg az éjszaka munkái közé tartoznak. Ez a nap félig ünnep és félig hétköznapi. Bárhogy áll is, észre sem veszed, foglalkoznod kell hétköznapi gondokkal is: rövidlejáratu kölesönök behajtásával, adás-vétellel nemzsidókkal szemben, ami a törvény szerint olyan, mintha elveszett dolog volna, kiengesztelődéssel és bocsánatkéréssel azokkal szemben, akik veszekedtek veled és akikkel te veszekedted. Enni és inni a micvá kedvéért — és mindezt a nap első felében a lelkiismereted számadására vagy bizva, egész elmúlt évi lelkiismereted számlájára — csekélység az előtted? Hány napon és mennyiszor taposta az ember lábával a vétkeket, hibákat és bűnöket!... És midőn elő kell készítened magad a nagy és félelmetes nap előtt, jóm-kippur előtt, a nap második szaka már úgy tekinthető, mint maga a szent nap. Nagyon sok tehát a teendő! Ha nem kelsz föl jókor, el sem végezheted!

Ábrahám a fürdőbe siet, megfürdik a kádban, megtisztítja testét a mikvében (rituális medence), reszketve belép a béth hammidrásba, kissé rövidebben végez az imával és hazatér.

Mentében ujjain számlálja teendőit, de nem futotta ujjakból, mert egy munkája még maradt.

Hazaérkezik ünneplő lélekkel.

— Békés ünnepet! — kiáltja vidáman feleségének. — hozz nekem süteményt.

— Békés ünnepet mireánk! — felel hitvese Sara-Leá, félig örömmel, félig kegyesen és süteményt ad neki — adjon nekünk és egész Jisráélnek az Uristen kellemes újévet! Adjon nekünk az Uristen erőt, hogy kibőjtöljük a szent böjtnapot.

Ábrahám megkóstolja a süteményt, mit felesége adott, és evés közben mintegy futólagosan kérdi, csak ugy félvállról:

— Nem volt itt egy férfi?

— Nem, feleli Sara-Leá, mintha nem értené, kire vonatkoznak ezek a szavak.

— Lehetséges? — beszél a férfi magában, hogy ne jöjjön el?... Ma sem?... Hát az atyai tisztelet?... És az istenfélelem?... És az ítélet napjától való rettegetés?... Én ugyan nem bocsátok meg neki akkor sem, ha eljön is és könyörög... Ó arcátlan volt velem szemben... és anyjával szemben is, durva módon... Nem! Nem tudok neki megbocsátani! De honnan tudja, hogy nem fogok neki megbocsátani?... Hiszen mindenestre megkísérelhetné volna!... És mi történnék, ha érezné kissé a megszegyenyítés fájdalmát, ha kénytelen

taktika sikerében, mint ezt már az évtizedek során ismételtén tapasztaltuk, a denúciálás fegyveréhez nyult: kifogásolta a cionisták hazafiságát és félreverte a harangokat, hogy a kongresszus elhatározta, hogy Magyarországon erőteljesen megindítja a **zsidó nemzetiségi propagandát**.

E rosszakaratu, szándékosan félrevezető hirszolgálattal sikerült egy néhány izraelita vezérférfiut rávenni arra, hogy megindítsa a hadakozást a **cionista-nemzetiségi veszedelem ellen**. Megnyugtattuk az illető urakat, hogy szélmalomok ellen harcolnak, mert a kongresszus ilyen határozatot nem hozott, de nem is hozhatott. **A kongresszusnak ugyanis semmi köze a nemzetiségi mozgalmakhoz**. Igaz, Lengyelországban például a sűrű koncentrációkban élő zsidóság hazájában zsidó nemzetiségi alapon álló képviselők képviselik a zsidó tömegek érdekeit, de ott nem csupán a cionisták a „nemzetiségiek“, hanem az anticionista orthodox agudisták, szocialista bundisták és a cionizmus ellen legélesebben hadakozó néppártiak (volkisták) is azok. Emellett a zsidó nemzetiségi alapon szervezett zsidó sejmklub a cionista dr. Leon Reich és dr. Osias Thonnal az élén a kormányt támogató parlamentáris többségnek egyik alkotó része. De míg Lengyelországban ugyszólván az egész zsidóság nemzetiségi alapon áll, addig **sem az angol, sem a német vagy más nyugati állambeli cionistának semmi köze nincsen nemzetiségi mozgalomhoz, amint hogy semmi köze nincsen ehhez a magyar cionistáknak sem**.

Mélyen elszomorító a hazai zsidóság egyes hivatalos vezetőinek könnyed hiszékenysége, mellyel jóhiszeműen bár, rendelkezésre bocsátják személyüket egy kisdéd csoport önző machinációinak. Mentőségül szolgáljon azonban a cionizmus és a palesztinamunka ellen protestáló urakunk, hogy képtelenek

megalázva eltávozni előlem?! Talán ezzel a fájdalommal lemossa bűnét és az Uristen megbocsát neki! Biztosan megbocsát neki!

Nagyon semmirekellők a fiatal nemzedék fiai! Alapjában véve jó fiúk, de nagyon makacsok és dacosak... Biztosan elküldi egyik rokonát, hogy szorgalmazza nálam a kiengesztelődést... De hiába! Nem fogok megbocsátani? Tudja meg a fiu, hogy kivel szemben volt arcátlan!...

És mennyire feldühödött ez az izgékony ostoba! „Am Háárec“ (tudatlan), kiáltotta felém! Egy fiu úgy szólítsa apját, hogy „ám háárec“! Hát hiszen képzelhető, hogy nem engem jelzett ezzel a szóval! Abban a pillanatban nem is énrám nézett... A fölindulás közepette maga sem tudta, mit kiabál... De mindamellett arcátlan volt.

És Ábrahám Jósze ügyeit lustán és szórakozottan végzi. Minden percben kinéz az ablakon. Ugy képzelődik időnként, hogy valaki az előszobában kérdezősködik órá... Kimegy és megkérdi feleségét: „Ki volt itt?“

— Senkisé volt itt — feleli az asszony jámboran és bámulva.

— Pedig úgy rémlett nekem, mintha idegen ember hangját hallottam volna — magyarázza feleségének kérdezősködése okát.

Kiveszi zsebéből óráját minduntalan és nézegeti... Mulik az idő... Az idő nem áll meg — és ő sóhajt. Eszébe jut, hogy találkoznia kell egy adósával. Az azt ígerte neki, hogy megfizeti adósságát — már nem emlékszem, jóm-kippur kimenetelekor vagy előnapján —

magukat kivonni e kisdéd csoport terrorizmusa alól. Hisz még Vá z s o n y i Vilmos is, kiről legkevésbé állitható, hogy cionista, szigorú megrovásban részesült az anticionista organumban, mert volt bátorsága a hitközség gyülekezetében idézni a **zsidóság szolidaritását** és lelkesedni a **palesztinamunkáért**.

E kisdéd csoport gyűlöletteljes kritika tárgyává tette az én **kongresszusi felszólalásomat is**. **Igenis kötelességemnek tartottam, hogy mint a magyar cionisták delegátusa, a kongresszuson az egész világ zsidósága előtt ünnepélyesen óvást emeljek azon példátlan magatartás ellen, melyet a hazai zsidóság egyes hivatalos szervei a cionizmussal szemben tanusítanak**.

Tiltakozásom nem az ellen irányult, hogy a magyar zsidóság hivatalos vezetőinek nagy része nem cionista, mert hiszen senkitől sem követelhetjük, hogy azonosítsa magát a mi cionista világfelfogásunkkal, ha azt helyeselni nem tudja. Még az ellen sem tiltakozhatnánk, hogy azok, kik a zsidóság problémáiról a magunkétól eltérő felfogást vallanak, velünk hareba szálljanak. De igenis, megkövetelhetjük, hogy ellenfeleink kulturemberhez méltó szellemi fegyverekkel küzdjenek és **ne éljenek vissza hatalmukkal, hogy bennünket emberi szabadságjogainktól megfossszanak, mely jogok elismertetésének köszönheti az egész zsidóság polgári egyenjoguságát**.

Hisz az egyesülési szabadságjognak tiszteletben tartása, melyet emberi jognak reklamált a francia forradalom, a liberális és demokrata világfelfogás főkövetelménye! **A zsidóság maga támadja meg egyenjoguságának alapjait, ha maga nyújt segédkezet ahhoz, hogy a zsidóság egy része eme szabadságjogaitól megfosztassék**. Ez ellen irányul a mi tiltakozásunk és ebben egyetért velünk az egész művelt

mindenesetre elmegyek és találkozom vele: ha fizet — fizet és ha nem — mit sem tesz...

De az út, melyen oda kell mennem, épp ott visz keresztül, ahol az én „semmirekelőim“ laknak!...

Minő hebehurgyák korunk ifju zsidói!... Sebtiben még aznap vették ingóságukat és átköltöztek egy idegen ember házába!... Mintha bizony kevés szoba volna az én házamban!

De mit sem tesz! Én az út... tulsó oldalán fogok menni!

Ámde Ábrahám Jósze mentében elfelejtkezett és éppen azon a járdán ment, ahol fiának háza állott.

Az ajtó nyitva... Az unokák a ház előtt futkosnak és játszadoznak.

Ábrahám Jósze megállott, észak felé nézett, de úgy képzelte, hogy hideg szél fú...

— És gyerekek most meztelenül és meztláb futkosnak az utcán?! — kiáltja szemrehányóan; hát nem félnek a fenyegető veszélytől?! Hiszen a meghülés, isten ments, vehetné át őket! Ez aztán az apa és az anya! És még ők maguk is gyerekek! Valóban, kötelességem, hogy megdorgáljam őket!... Hiszen a veszély jogosít fel rá!...

Karjára veszi unokáit, szívéhez szoritja és belép a házba emelt fővel és nagy haraggal.

— Miért nem kimélték, kölykök, a gyerekeket?! — kiáltja szemrehányóan — északi szél fúj az utcán és a gyerekek csupaszon és meztláb futkosnak!

A fia meglepetve áll és lehorgaszta fejét.

zsidóság pártállásra való tekintet nélkül, de egyetért velünk a hazai zsidóság tulnyomó része is.

Az anticionista orgánum tudatosan nem mond igazat, amidőn kongresszusi felszólalással kapcsolatosan olyan tiszteletreméltó egyéneket is említ, kik ellen tiltakozásom nem irányult. Kénytelen vagyok ez alkalommal a gróf Klebelsbergnél megtartott ankétról kissé fellebbenteni a titokzatosság leplét és rámutatni arra, hogy az alapszabályaink jóváhagyása elleni tiltakozás a zsidó vezetőférfiak részéről korántsem volt olyan egyhangú és határozott, mint ezt az anticionista orgánum állítja, sőt ellenkezőleg, **a magyar zsidóság egy köztiszteletben álló egyénisége ezen az ankéten határozottan kijelentette, hogy noha nem cionista, mégsem tartja liberális világfelfogásával összeegyeztethetőnek, hogy bárkit is megfosszanak az egyesülés lehetőségétől.**

A kongresszus sajnálattal konstataulta, hogy csak Szovjetországban és Magyarországon nélküli a cionista szervezet legalizációját. Oroszországban a zsidó bolsevikok egy kisded csoportja teszi lehetlenné diktaturájával a cionisták működését és minálunk is egy néhány rosszul informált zsidó dignitárius használja ki hivatalos hatalmát és befolyását, hogy a magyar zsidóság cionista kisebbségét az állami apparátus igénybevételével akciószabadságától megfossza. **Ezen párdiktatura ellen emeltük fel a kongresszuson tiltakozó szavunkat.**

A cionizmus feltartóztathatatlanul halad előre diadalutján. Bennünket, magyar cionistákat, sem félemlítenek meg a felénk szórt tiltakozások és fenyegetések és továbbhaladunk kitűzött célunk felé.

— Telve van megbánással! — mondja magában Ábrahám Jósze és könyörülettel telik el iránta.

— De jobb nem vétkezni, mint vétkezni és utána megbánni, dorgálja kissé szelidebb szemrehányással.

— De atyám! — feleli a fiú és fölemeli fejét.

— Hagyd már no! Ne emlékezzünk a multról! Meg van bocsátva!

— De hiszen...

— Mondtam már: megvan bocsátva!

— „Meg van bocsátva“, — utánozza mérgesen a menyé — és az én méltóságom?

— Sara-Leá is meg fog neked bocsátani! Biztosan! Nem kell ezen mérgelődöd! Hol a cselédlány? Fuss azonnal és hívjad Sara-Leát, mondd neki, hogy... hogy én itt vagyok.

A cselédlány elfutott Sara-Leáért és Ábrahám Jósze rendreutasítja a kölyök-szülőket, mert nem tudnak gyerekükre vigyázni. Hüljenek meg a télen? Hiszen a tavaszi és az őszi meghülés veszélyesebb a téli hülsnél!

— Kölykök! — dorgálja őket — vétkeztek a gyerekek lelke üdve ellen.

Közben megérkezik Sara-Leá... Az anyós menyének, az apa fiának nyakába borul — és csókok csicseregésével telik meg a ház.

És estefelé, midőn Sara-Leá megáldja a gyertyákat, könnyekbe tör ki és így imádkozik: Adj, Uram Isten, erőt menyemnek, hogy kibőjtölje a szent napot és hogy, Isten ments, ne érje semmi baj!

A cionizmus mérlege

(A tizennegyedik kongresszus után)

Írta: Strausz Adolf

Nahum Sokolow, a Cionista Intéző-Bizottság elnöke, így szólott megnyitó beszédében: „A tizennegyedik cionista kongresszus ne egy szem legyen a kongresszusok láncának, hanem egy külön lánc. Ne csak a számot szaporítsa eggyel, hanem egy történelmi fejezet legyen, amely jelentőségben az előbbieket felülmulja. A leendőnek, a létesülőnek küszöbén áll ez a kongresszus. A legtöbb előbbeni kongresszus alapvető vonása a tette irányuló szándék volt. A tizennegyedik kongresszus a megvalósulás bélyegét viselje magán.“ Sokolow ezen jellemzésével a tizennegyedik cionista kongresszus jelentősége csaknem meg van határozva.

Már a megnyitó ülésen is látható volt a cionista parlament 14. ülésének magasabb jelentősége. Valamennyi hatalom képviselője üdvözölte a kongresszust. Az osztrák szövetségi kormány a kongresszus fontosságának kiemelésére olyan szavakat talált, melyek az udvariasság és a vendéglátás határait messze átlépik. Fokozott reputáció kifelé és befelé magában a zsidóságban, jellemzik ezt a kongresszust. A megvalósulást még nem értük meg, de széles kapuk tárultak fel az Igéret Földjébe. Különösen egy momentum emelkedik ki mint a cionista gondolat oszlopa: *a zsidóságnak Erec-Jisrael iránti növekvő lelkesedése*. Eppen az ellenzéki szónokok beszédeiből áradt ki a *palesztinai zsidó földéhség* izzó levegője. Nagyon is utópisztikus volna azt a 135.000 zsidót, amely eddig Palesztinában letelepedett, nemzeti életet élő nemzetnek nevezni, de a lelkes embereknek ezt a kis csoportját mindenestre egy nemzet magvának tekinthetjük; a zsidóság nagy lelkesedése pedig, — különösen Lengyelországban, Oroszországban és Amerikában — bizonyára abban a titokzatos vonzóerőben gyökeredzik, amely a Szentföldön levő nemzeti magocskából árad ki. Ami eddig Palesztinában létesült, azt már egy vihar sem képes elsöpörni. Nemcsak azért, mert a mandatárius hatalom bizalmában, hanem azért is, mert a zsidóság egy nagy részének szívében vannak eresztve gyökerei.

A politikai problémák tárgyalása meglehetősen széles területen mozgott; és pedig a cionista vezérférfiak akaratára ellenére, akik azt a bölcs elvet vallják, hogy „kevés politika, de sok munka“. Meg kellett adni az ellenzéknek az engedélyt, hogy a politikai vitát széles alapon folytassa le. A palesztinai mandátum tulajdonképpen csak 1923. szept. 29-én, az Olaszország és Franciaország között létrejött szerződés után lépett életbe. 1923. július 24-én kötötték meg a lausannei szerződést. Csak ennek ratifikálása után lehetett Palesztina területét mandátum-területnek tekinteni. Ezek a nemzetközi jogi tények tették lehetővé a palesztinai kormánynak, hogy a palesztinai lakosság helyzetét szabályozza. *Az állampolgári törvény 1925 aug. 1-én lépett életbe.*

A mandatárius hatalomhoz való viszony az Angliában végbement kétszeri kormányváltás ellenére is teljesen normális maradt. A cionista vezetőség azon volt, hogy Angliával szemben a bizalmon alapuló viszonyt a lehetőséghez képest mélyítse. Nem szabad elfeledni, hogy a Balfour-deklaráció, amely a zsidóknak Palesztinában nemzeti otthonot biztosít, Nagybritannia ajándéka volt. Weizmann joggal mutat rá, hogy ma lehetetlen volna egy Balfour-deklarációt elérni, de Anglia 20 év múlva bizonyára büszke lesz arra, hogy a zsidó nemzeti otthon létesítésével egy nagy világtörténelmi igazságtalanságot tett jóvá és presztízst, mint az elnyomottak védelmezője növelte.

Az arab kérdésben nagy haladásról adhatunk számot. Mindinkább utat tör az a meggyőződés, hogy ez a probléma csakis a zsidók és arabok közötti abszolút bizalom alapján oldható meg. Sokolow szavai nyilván nem tévesztik el hatásukat a palesztinai arab közvéleményre. Ezek a szavak t. i. nagyon alkalmasak arra, hogy a bizalomnak ama légkörét teremtsék meg, mely a két nép békés együttéléséhez elengedhetetlenül szükséges. A cionizmus már eddig igen jelentékeny gazdasági feltételeit teremtette meg az arab-zsidó barátságának. A zsidók megszámlálhatatlan milliókat hoztak be az országba, földvásárlások útján az arabság helyzetét is megjavították, új munkakalmakkal a szociális nyomort enyhítették, a jeruzsálemi egyetem létesítésével pedig olyan kultur-központot alkottak, mely az arab tudományos életnek is javára fog válni. — A kongresszuson komoly oldalról nem vonták kétségbe azt, hogy az őszinte arab-zsidó megértés nagyon is szükséges.

A kongresszusi tárgyalások előterében a gazdasági kérdések állottak. Itt legnagyobb részt adott tényekkel kell számolni. Adva van egy körülhatárolt terület, melyből a szorgalomnak minden eszközével és szakszerű tudással mindazt ki kell aknázni, ami benne rejlik. Ilyen kérdések: vajjon gyümölcs- vagy főzeléktermelés, vagy vegyes gazdaság, — nem döntő jelentőségűek. A mezőgazdasági lehetőségek az időjárástól, a talajminőségtől, a piactól függenek. Fontos mindenekelőtt annak a felismerése, hogy a nemzeti otthon felépítésének főproblémája: a zsidó parasztsztyál megteremtése. A föld betelepítésének kérdése az első. A mezőgazdasági kolonizáció sikerétől függ a cionista gondolat testté válása, vagy elsorvadása. A cionista vezetők ennek a megdöntetlen igazságnak nagyon is tudatában vannak, azért tényleg a legnagyobb anyagi áldozatokat hozzák a kolonizáció érdekében. A kilátások ebben az irányban nem kedvezőtlenek, de az akadályoknak tömegét kell még elhárítani.

Az Intézöbizzottság referátumai fölött a szavazás véletlen esélyeit nem kell tulságosan tragikusan fel-fogni. Elvégre a cionista kongresszus az ő 300 tagjával ma a cionista zsidóság parlamenti képviselője. Minden parlamentben kell ellenzéknek lenni. És valamennyi parlament ellenzékei a politikai rokonság jeleit mutatják. Az ellenzék gyorsabb tempót kíván, az ellenzék minden felelősség tekintetbe vétele nélkül állítja fel követeléseit, az ellenzék minden országban az a pajkos esikó, amely a lassu lépésben tovahaladó ló mellett — a többség mellett — féktelen ugrándozással ficáncol. A 14. cionista kongresszus ellenzékének mindeneelőtt két tény kellett tekintetbe vennie. A cionizmus jelenlegi vezetői — Weizmann, Sokolow, Chajes — nemcsak a mandatárius hatalom bizalmát élvezik, hanem ama zsidó körökét is, amelyekről a cionizmus anyagi és szellemi jóléte függ. A Szervezet és az Intézöbizzottság mai vezetősége valósággal nélkülözhetetlen, pótolhatatlan. Kit tudná pótolni Weizmann államférfiúi bölcsességét, Chajes idealizmusát, Sokolow átfogó tudását? Az a presztizs, amelyet ezek a férfiak a világpolitikában ma élveznek, olyan kincs, amelyről a cionizmus le nem mondhat.

A cionista eszme további erősítéséhez még igen jelentős anyagi eszközökre van szükség. Ezeket az eszközöket a zsidóság csak abban az esetben bocsájtja rendelkezésre, ha a vezetőség iránt teljes bizalommal viselkedhetik. Éppen ezen okból nagyon merész dolog volt még a látszatát is felkelteni annak, mintha a jelenlegi vezetőség iránt — akárcsak átmenetileg is — a bizalom megingott volna. Nos, a bizalom kérdése el van intézve

és a régi vezetőségből megalakult Intézöbizzottság újult erővel foghat a munka folytatásához. Nem tagadhatjuk meg tőle annak az elismerését, hogy megtette és megteremtette azt, ami az adott határok között lehetséges, ma többet elérni. Hiszen egy tiszteletbeli ébresztő bámulat fogja el az embert, mikor alaposan meggondolja azt, hogy a gyakorlati cionizmusban egy nemzet feltámadásának, egy nép feléledésének, egy szervezet működésbe indulásának esodája megy végbe. Ehhez pedig idő, esodálatos kitartás, bölcseség és merészség kell. A 14. cionista kongresszusban a cionizmus hívei nem esalatkoztak.

Az elmúlt év krónikája

Az 5686. év küszöbén pillantsunk még egyszer vissza a mögöttünk elmaradó esztendő eseményeire. Fogjuk át néhány rövid pereben a szomszédos mult legfontosabb mozzanatait. Életek végnapjai és az esztémének állomásai ezek a napok:

- 1924 október 14: Goldziher Ignác dr. könyvtárának ünnepeles megnyitása Jeruzsálemben.
- október 17: Hertzka Tivadar dr., a „Freiland“ szerzőjének halála.
- október 21: Glasner Mózes, a kolozsvári orth. hitk. főrabbija Jeruzsálemben elhunyt.
- október 24: Weizmann dr. átnyújtotta a Cionista Szervezet memorandumát a Népszövetségnek.
- november —: Hermann Heyermans halála. (Ghetto című drámáját előadta a Thália.)
- december 21: A jeruzsálemi héber egyetem II. fakultásának megnyitása.
- december 28: A németországi cionisták 20. konferenciája Wiesbadenben. (Weizmann dr. előadása.)
- 1925 január 28: Nachum Sokolow Budapesten.
- febr. 15: Albert Einstein levele a magyar zsidókhöz.
- febr. 27: Izrael Cohen, a Világszervezet titkára Budapestre érkezett.
- március 8: Meghalt Weinberger Sámuel, a „szerdahelyi gaon“.
- március 15: Newyorkban elhunyt Henry Kursato, a „Hatikva“ komponistája.
- március 25: Abel Pann kiállításának megnyitása a Nemzeti Szalonban.
- április 1: A jeruzsálemi héber egyetem megnyitása.
- április 3: August v. Wassermann professzor halála.
- április 12: A világ zsidó íróinak, művészeinek és tudósainak napja.
- április —: Kozma Rezső, a magyarországi szervezet egykori titkára, elhunyt.
- május 20: Az angol kormány közétette lord Plumer tábornagnak Palesztina főkormányzójává történt kinevezését.
- június 21: A Palesztina-film bemutatása Budapesten.
- július 18: E. M. Lilien halála.
- július 30: A magyarországi cionisták tisztelgése a Budapesten tartózkodó Sir Herbert Samuel, Palesztina volt főkormányzója előtt.
- augusztus 18: A XIV. cionista világkongresszus megnyitása Wienben.

Közkivánatra fényesen átalakítva **ujra megnyilt** a
Rebenwurz-el-féle orth. כשר Buffet
 a huszfüstölde épületében
BUDAPEST, Laudon-utca 3.
 Vasárnapon is nyitva.

Ujdonság! **BARBIN KÉSNÉLKÜLI BOROTVÁLÓ POR.** Illatos, kellemes, olcsó. Szállítás postacsomagokban is. **Ujdonság!**
 Gyártja: **Hungária Vegyészeti Gyár Budapest, VII., Wesselényi-u. 21.** — TELEFON: J. 93-35

Az Orsz. Izraelita Iroda a palesztinai építő munkáért

A vidéki hitközségek a békés együttműködésért — A pesti Hitközség tiltakozása — Határoztak a Tanítóképző és a Rabbiszeminárium, az Országos kerületközi kongresszus összehívása és a felsőházi zsidó képviselőlet ügyében

Az Országos Izraelita Iroda a községkerületek vezetőit f. hó 7-re országos értekezletre hívta egybe, hogy az aktuális zsidó ügyekben, így a Rabbiszeminárium és Tanítóképző, a numerus clausus, a kerületközi kongresszus összehívása, a főrendiházi zsidó képviselőlet stb. kérdésekben állást foglaljanak. Elégtétellel kell megállapítanunk, hogy az értekezlet a palesztinai építőmunkába való bekapcsolódást is diskusszió tárgyává tette és ha egyelőre még konkrét eredményről nem is számolhatunk be, mégis magában véve az a tény, hogy ez a probléma, ezen a helyen szóba kerülhetett és pedig az Országos Izraelita Iroda nagyérdemű alelnökének Mezei Ferencnek pártolása mellett, kétségtelenül mutatja azt az előrehaladást, melyet a cionista mozgalom Magyarországon az utolsó időben megtett. Ez az ülés újabb bizonyítékát nyújtotta annak, hogy a magyarországi zsidóság is kénytelen az események menetét észrevenni és előbbutóbb hisszük, hogy rövidesen el fog érkezni az idő, amidőn a magyarországi zsidóság sem fog kitérhetni a nyílt, őszinte és becsületes állásfoglalás elől.

Az ülés lefolyásáról tudósítónk a következőkben számol be:

Mezei Ferenc alelnök megnyitójában felsorolta azokat az okokat, melyek az ülés összehívását szükségessé tették. Lépéseket kell tennünk — ugymond — sérelmeink orvoslására a numerus clausus eltörlése érdekében, mert ez nemcsak a mi hitfelekezettünknek, de egyben Magyarország jó hírnevének is érdekében áll. Meg kell tárgyalnunk a Rabbiszeminárium és a Tanítóképző ügyét is — mert ezen intézetek válságba jutottak és fennmaradásuk biztosításáról gondoskodnunk kell.

Részt kell vennünk a Palesztinamunkában is, mely az egyetemes zsidóság, mentő, építő, segítő akciója, melyben részt vesz az egész világ zsidósága és itt az ideje, hogy szétoszlassuk az ehhez kapcsolt téves nézeteket és világosságot teremtsünk ebben a fontos kérdésben. Foglalkoznunk kell továbbá a főrendiházi képviselőlet kérdésével is.

Dr. Eulenberg Salamon (a Pesti Izr. Hitközség alelnöke) a pesti izr. hitközség deklarációját olvassa fel, mely szerint a hitközség az Országos Bizottságot törvényes szervnek nem ismeri el.

Dr. Mezei Ferenc válaszában kifejti, hogy a Pesti Izr. Hitközség sérelme a VI-ik község kerület belső ügye és nem érintheti a községkerületi elnökök ülését. Itt a törvényes fórum, mely a jogfolytonosság alapján áll, mely az egyedüli hivatalos képviselőlete a felekezettnek és ha alakul valami Hitközségek Szövetkezete, az nem abszorbeálhatja a törvényes felekezeti képviselőletét. Jöjjen ide a hitközség, tárja fel a sérelmeit.

Szeregényi Geist Leó, Szombathely. Dolgozzunk és ne foglalkozzunk ilyen csete-patékkal. Szomorú dolog, hogy mikor bennünket felhívják a vidékről és a munkánkat otthagyjuk, itt a Pesti Izr. Hitközség kanapé-pöreivel traktál bennünket. Semmi közünk hozzá, intézze el ezt a Hitközség és ne zavarja a vidéki hitközségek munkáját. Hiszen zsidók vagyunk, ütnek bennünket eleget, és mi odahaza gerincesen küzdünk a zsidóságért.

Itt pedig ez alatt a felekezeten belül viszályok felynak. Dolgozzunk!

Dr. Gulyás József, Szekszárd: Helyesli Geist felhívását és kéri, hogy a józan belátás vezérelje a Pesti Izr. Hitközséget a harmonia útjára.

Hevesi Simon főrabbi: Hangsúlyozza, hogy lehetségesnek tartja a Pesti Izr. Hitközséggel való együttműködést és hogy keresni is kell a békés megegyezés útját.

Biedl Samu dr. Szeged: Zavarba vagyok, ami velem ritkán szokott megtörténni. Itt az ideje, hogy tiszta bort öntsünk a pohárba. A Pesti Izr. Hitközség az ő akadémikusodó gravaminális politikájával csak gátolja és gátolta a munkát. Nyíltan meg kell mondani a szomorú tény, hogy a vidéki zsidóság egyrésze szembekerült a Pesti Hitközséggel. Az az érzése az embernek, hogy mi dolgozni akarunk, de a Pesti Hitközség ezt nem engedi. Ha a Pesti Izr. Hitközség ezt így folytatja, a vidéki zsidóság teljesen absztrahálni fogja magát. Sokkal komolyabb az idő, semhogy akadémikusodásokkal és személyi torzsalkodásokkal töltsük az el. Követeljük, hogy dolgozzanak. A történelemben még nem volt arra példa, hogy egy nép, egy réteg, vagy osztály, melyre ennyi elnyomás nehezedik, a legsúlyosabb megalázások közepette önmaga körében csete-patékkal játszik. Ehhez a játékhoz mi nem vagyunk kaphatók. A Pesti Izr. Hitközség két képviselőjét hallottuk itt: Alelnökét és rabbiját. Feláll az alelnök és azt mondja: hogy nem dolgozhatunk együtt. Feláll azután a rabbi és az azt mondja, hogy igenis dolgozhatunk. Mit jelentsen ez?

Hevesi Simon (közbeszól): Én csak magamat képviselem.

Dr. Biedl Samu (folytatja): Ezt az álláspontot nem akceptálhatom. Nem tudom elképzelni, hogy nálunk Szegeden a hitközség főrabbija olyan enunciaciót tegyen, mely nem fedi teljesen hitközségének álláspontját.

Ezután áttérnek a Rabbiszeminárium és Tanítóképző ügyének tárgyalására. — Mezei Ferenc elnök bejelenti, hogy a Rabbiszeminárium és Tanítóképző részére a kormány által kért felekezeti hozzájárulás első részletét 180 millió koronát lefizették.

A numerus clausus elleni állásfoglalás során Mezei elnök indítványozza, hogy az Országos Iroda memorandumot intézzen a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumhoz a numerus clausus eltörlése ügyében, amely intézmény — ugymond — a magyarság szegényfoltja. Az értekezlet Mezei indítványát egyhangú lelkesedéssel elfogadta.

Mezei Ferenc ezután egy rezolúciót terjeszt az értekezlet elé, mely szerint szögezze le az értekezlet egyrészt a magyar zsidóság hazafiságát, másrészt jelentse ki, hogy egyes palesztinai intézmények támogatását humanitárius és kulturális téren szükségesnek tartja. Nagy kérdés ez — mondotta — mely az egész zsidóságot mozgatja. Vádolják a magyar zsidóságot külföldön, hogy ettől a nagy zsidó építő munkától távol tartjuk magunkat. — Nem akarok kiterjeszkedni a cionista politika hátterére, sem távoli utopisztikus céljaira, nem

Gallérjait, fehérneműit, felső ruháit csak a „Király” gőzmosodában tisztítják kifogástalanul

VII., Király-utca 15. VII., Dohány-utca 20.
V., Bálvány-utca 23. IV., Magyar-utca 6.
Speciális függőnytisztítás Telefon: 191-33.

tudom mi belőle a valóság és mi álom, csak a reális megnyilvánulásokat akarom nézni. Egy bizonyos, hogy mindnyájan lelkileg angazsálva vagyunk abban,

hogyan az ősi Szentföld a hontalanná vált zsidóságnak otthonává legyen.

A magyar zsidóságnak ingadozása mindig az volt, hogy nekünk ebben az országban, miként mindenütt a diasporában össze kell forrnunk azzal a nemzettel és állammal, melyben élünk. Így szállt nemzedékről nemzedékre az az érzés, hogy a zsidóság a Szentföld lerombolása óta, külön közösséget nem alkot. Közbe jöttek a zsidó üldözések, melyek előidéztek azt a cionizmust, mely előttünk áll, él, hat, működik és újabban a népszövetség védelme alatt folytatja tevékenységét.

Munka, melyhez sok lélek, vér és áldozat tapad. Itt az ideje, hogy a magyar zsidóság tisztán lásson. Nem szakíthatja ki magát az egyetemes zsidóság kötelékéből. Nehéz a helyzet, mert mindenfelől vádolnak bennünket jogtalanul, de ezek a vádak nem gátolhatják a mi munkánkat és reméljük, el fog következni a józan belátás ideje.

Egy platformunk van. És ez az; leszögezve azt a történelmi alapon felelt történelmi és érzelmi jogot, mely a hazához fűz, részt kell vennünk abban a munkában, amelyért a Palesztinában otthont, szebb létet, becsülést kereső testvéreink annyi áldozatkészséget kifejtettek.

Dr. Hevesi Simon főrabbi: A javaslat ellen foglal állást. Szerencsétlen gondolatnak tartja, hogy a kérdést ide hozták. Ez a gyűlés nem kompetens ebben a kérdésben és feleslegesnek is tartja, hogy állást foglaljon. Aki akar dolgozni, dolgozhat e nélkül is, de minek egy ilyen elvi deklaráció? *A lelkes embereket hagyni kell dolgozni, nem kell ellenük agitálni,* de amikor Mezei a cionista alapszabályaink jóváhagyása ellen foglalt állást, most ez a forum nem hozhat elvi döntést, mely külön nemzetiségi eszmével vádolhatja a magyar zsidóságot.

Mezei Ferenc: El kell választani a Palesztina-munkát a nemzetiségi gondolatától. Az utóbbival nem foglalkozhatunk. De a politikamentes Palesztina-munkától nem zárkozzhat el a magyar zsidóság. E kérdést nemcsak a Keren Kajemeth jeruzsálemi kiküldöttjének megjelenése teszi aktualissá, hanem elnökök jöttek — itt ülnek többek közülük — és kérdezték, mit csináljunk? Itt vannak és ostromolnak bennünket és azt mondják: ott Palesztinában munkát és otthont akarnak adni üldözött testvéreinknek és ti nem érdeklődtek eziránt. Egyetemet építenek, héber zsidó egyetemet a Scopus hegyén és hol vagytok ti? Miért ez a hidegség? Ezek a kérdések teszik aktualissá a Palesztina-ügyet, mert elvégre nem felelhetünk mindig hallgatással.

Dr. Papp Sándor Pécs: Az antiszemitizmusra való hivatkozással szintén időszerűtlennek tartja a kérdést.

Dr. Kiss Arnold főrabbi: Szomorú szívvel hallgatom ezt a vitát. Tessék elképzelné, ha református konvent volna itt és felvetődne egy ilyen humanus kérdés. Kétségtelen mind lelkesen mellette foglaltak volna állást és senkinek sem lett volna semmi aggodalma. Már most csak azért, mert zsidók vagyunk és a zsidó humanitás ügyéről van szó mindenféle aggodalmaskodást engednek előtérbe jutni. Itt az idő, hogy felhagyjunk a bujkálással. Az antiszemita nem fogják az ő támadásait ahhoz igazítani, hogy mi ilyen, vagy amolyan deklaráció mellett foglalunk állást. Így a külföldi zsidóság mond bennünket gyávának, az antiszemita pedig ugyis támadnak bennünket. És amikor ezren és ezren hulló vérrel szentelik meg az ősi földet, mi egy szemernyi

részvételtől is tartózkodjunk, óvatosságból? Nincs itt veszedelem. Nézzünk szembe azzal a váddal, hogy egy kis zsidó kultúra és egy ilyen bátor beszéd — amely nem is olyan bátor — megingathatná hazafiságunkba vetett hitet. Mindnyájan a magyarságnak dolgozunk, ne féljünk és ne nézzük folyton, mit fognak odaát mondani.

Dr. Biedl: Kijelenti, hogy ad perszonám és a szegedi hitközségi általában a legmesszebbmenő és áldozatkész rokonszenvvel van eltelve a Palesztina-munka iránt. Nem is volna természetes, ha én mint zsidó nem viseltetnék szimpátiával egy olyan munka iránt, amely zsidó közület kiépítésére törekszik. Ha bárki közülünk lenéz a lelke fenekére hasonló érzést fog ott találni. Mégis, amikor most a Pesti Izr. Hitközség közötti ellentétek amúgy is kiélesedtek, ne kerüljünk szembe egymással egy újabb kérdésben. Talán később nem fogják veszedelmesnek látni, akkor hozzáfoghatunk a munkához. Talán, opportunus ez, de nem kifelé, hanem befelé.

Hevesi Ferenc dr. főrabbi Székesfehérvár: Deklaráció helyett helyesebb lett volna a cionisták alapszabályait jóváhagyatni, azon demokratikus alapon, mely szerint mindenki szabadon nyilváníthatja meggyőződését. De a magyar zsidóság egyeteme nem adhat ki ilyen deklarációt.

Dr. Hevesi Simon főrabbi: Ha a Jewish Agency meg fog valósulni, mely a nem cionistákat is belevonja a Palesztina-munkába, akkor nyílik meg a lehetőség a magyar zsidóság számára a palesztinai építő munkában való részvételre.

Mezei Ferenc: Összefoglalja a vita eredményét abban, hogy a kerületi elnökök nem tartják célszerűnek a kérdés tárgyalását.

Széljegyzetek

Gorkij Maxim: Az emberiségnek a haladás és világosság felé vezető nehéz útján a zsidó mint élő tiltakozás és új utat kereső jelentkezett. Ő volt a világítótorony, melyen mindig kigyulladt büszkén és magasan a szakadatlan tiltakozás minden aljas ellen az emberi életben, az erőszakosság brutális tényei, az undorító baromság és a szellemi korlátoltság ellen. — Hány évszázad óta ég ez örökmécses? És még ma sem vagyunk a világosság közelségében.

Riedl Frigyes: A zsidóknak vannak kedvező sajátságai, mint minden fajnak. Pld. csak némelyek: Kevesebb iszákosság. Családi szeretet. Gondoskodás a gyerekekről. Jótékony. Szellemi élnétség, fogékonyság. Ez fősajtság. Jótékony a magyar indolenciával szemben. Számtani tehetség. Tanulékony. Üzleti ügyesség. Nyelvtelenség. Iparkodás. stb. A rosszakat is tudom, de nem akarom felsorolni, mert nem uszítani akarok. A magyar nemzet érdekét akarom szolgálni, amely a kibékítést kívánja. — Politikusaink egy része beiratozhatna a Riedl-féle irodalom-politikai iskola esztetikai osztályába.

Leroy-Beaulieu: Azt mondják, a talmudból a zsidónak durva fogalma van a nőről. Nekem úgy tetszik kevés költő költöztette annyira a szerelmet és eszményítette úgy a nőt, mint a gunyolódó Heine, akármilyen szarkasztikus volt is. — Ez kettős ítélet: egy marasztaló (az oktalanságban) és egy magasztaló (a szellemiségig). (Merc.)

CSÁNGÓ JENŐ bőrdandós és bőrdíszműáru különlegességek
Budapest, Rákóczi-ut 39, József-körút sarok. Telefon: József 129-25.

A XIV. Cionista kongresszus utolsó ülése

Weizmann és Sokolov ismét a szervezet élén — Gazdasági egyetemet létesítenek báró Rotschild Edmond nevére — Herzl hamvait Palesztinába szállítják

Sokolov nagy ováció kíséretében elfoglalja az elnöki széket. A szót az Akcionskomitee elnökének, Chajes fő-rabbinak adja át.

Chajes: Az Állandó Bizottság megbízásából van szerencsém a következőket javasolni:

A kongresszus az augusztus 29-én hozott határozata szerint ismét megbizta Weizmann-t és Sokolovot a Szervezet vezetésével.

Weizmann és Sokolov ezirányú készségüket már kinyilvánították. A kongresszus felhívja az elnököt az új exekutiva megalakítására szükséges lépések megtételére és felhatalmazza az Akcionskomiteet, hogy egy három és fél hónapon belül összehívandó ülésen a választásokat ejtse meg. Az eddigi Intéző Bizottság felkérte arra, hogy az agendákat addig tovább vigye.

Ben Gurion ezen javaslat ellen foglal állást, hogy a kongresszus, ha nem is ezen késői órákban, egy új ülésen az egész Intéző Bizottságot válassza meg.

Dr. Chajes: Én az Állandó Bizottság javaslatának előterjesztését azért vállaltam, mert az ott egyhangulag fogadtatott el. Indokolásul csak néhány szót leszek bátor felhozni. Az Állandó Bizottságban tárgyalták a kérdést és ezt a megoldást tartották általában a legjobbnak. Nem jöttem volna ezzel a javaslattal, ha nem lennék szilárdul meggyőződve arról, hogy az egész Állandó Bizottság, tehát az összes pártok nevében beszélek.

Az Állandó Bizottság javaslata 142 szavazattal 25 szavazat ellenében elfogadjatik.

Van Vriesland: Weizmann és Sokolov nevében van szerencsém a következő nyilatkozatot tenni: Az Intéző Bizottság tudomásul veszi a kongresszus által megállapított budgetet és az ezzel kapcsolatos határozatokat, mégis attól feltételezetten, hogy ezt a Keren Hajessod bevételeinek arányában kívánja keresztülvinni. Az Intéző Bizottság felkéri a kongresszus minden tagját, hogy a budget előteremtésében segítségére legyen.

Ezután **Goldberg** előterjeszti a névsort, kiket az Állandó Bizottság a Vezérlő Bizottságba (Akcionskomitee) jelölt. A listát en bloc elfogadják. Ezek szerint a Vezérlő Bizottságba választottak:

Az egyes országok képviselői

Bernhard Adolf, Blumenfeld Kurt, dr. Chajes, Farchi Chaim, Fischmann Jakab, Goldberg Ábrahám, Rev. Goldbloom, dr. Goldstein A., dr. Gottlieb, dr. Hantke, dr. Hinder, dr. Jacobson, dr. Lewin, Levite, dr. Mossinson, Motzkin, Neumann Emánuel, dr. Reich, dr. Rosenblatt, Morris Rothenberg, dr. Rufeisen, dr. Ruppin, dr. Schmorak, Rabbi Silver, Suprasky, Miss Szold, dr. Thon, Ussischkin és dr. Stephen Wise.

A Misrahi képviselői

Rabbi Berlin, Rabbi Brod, Farfstein, Rabbi Fischmann, S. Landau, Lewin Epstein, dr. Nurock, Rabbi Rubinstein és Rabbi Uziel.

A Hitachduth képviselői

Dr. Arlosoroff, Kaplan, dr. Kaznelson, Lewinsohn, Sprinzak, Twersky.

A Poale Zion és Zeire Zion képviselői

Idelsohn, Locker, Mereminsky és Rubaschow.

A radikális cionisták képviselői

Grünbaum és Stricker.

Ezekon kívül még 50 póttagot választottak. Az elnöklést ismét **Motzkin** veszi át.

Motzkin: Uraim és Hölgyeim! Üléseink hivatalos részét ezzel befejeztük. Azon szerencsében részesültem, hogy a kongresszusi ülések nagy részét vezethettem. Voltak nehéz, sulyos óráink. Kérem Önöket, hogy azon nézeteltéréseket, melyek az elnökség és önök közt néhol megnyilvánultak, felejtsek el. Egyet nem vitathatnak el tőlem: a jóindulatot. Nagy karzatunk volt, mely gyakran élénken részt vett üléseinken. De ilyenkor mi nem akartunk erősebb eszközökhöz folyamodni, mert nagyon is szorosnak láttuk a delegátusoknak a közönséggel való kapcsolatát. Rendezőink elsőrangú cionistáknak bizonyultak. Néha ugyan tapsoltak ők is, vagy közbekiáltottak, de ez szívük őszinte megnyilvánulása volt. Rendezőink és vendégeink lelkesedése elfelejtette velünk azt is, hogy néha nem minden ment épen a legnagyobb rendben. Köszönöm Önöknek, hogy nehéz munkában segítettek és ha itt-ott volt is olyan momentum, amidőn az a gondolatunk támadt, hogy ez nem jó kongresszus, most mégis az az érzésünk, hogy mily nagy és hatalmas intézmény ez. Minél messzebb jutunk egyes élményeink részleteitől, annál nagyobb lesz a benyomás és annál jelentősebb a wieni kongresszus emléke.

Dr. Barth (Misrahi) köszönetet mond az elnökségnek.

Leo Jaffe (Palesztina) proklamációt terjeszt elő, mely szerint a Keren Hajessod részére ezen esztendőben egy millió font gyűjtessék.

Ezután zárszó jogán **Sokolov** szól: Mindenekelőtt bejelenti, hogy báró Rothschild Edmond 80-ik születésnapja alkalmából elhatározta az Intéző Bizottság egy gazdasági iskola felállítását a jeruzsálemi héber egyetemen, mely fakultás báró Rothschild Edmond nevét viselje. Majd így folytatja: Nem távozhatunk el innen, míg egy fogadalmat nem teljesítettünk. Nem nyugodhatunk addig, míg Herzl csontjait Erez Israelbe nem vittük. (Delegátusok és vendégek felemelkednek helyeikről.) Hatalmazza fel a kongresszus az Intéző Bizottságot a szükséges lépések megtételére és egy bizottság megalakítására. Kell, hogy a kongresszus ezt a határozatot hozza, mert tartozik ezzel a pietással.

Motzkin barátom néhány szép szóval karakterizálni tudta a kongresszust. Ha én a megnyitó beszédemben ezt a kongresszust, az Alijah-kongresszusának neveztem, úgy ezt én most nem vonom vissza. Csak később fogjuk tudni, hogy tulajdonképpen mi is volt ez a kongresszus. Valóban nem tartozott ez a kellemes kongresszusok közé, de hasznos kongresszus volt és hatalmas, nagy munka.

Kivülálló pedig, akik e kongresszus nehézségeiből azt a következtetést akarják levonni, hogy a cionizmus gyengült, ezek bizonyára csalódnak. A mi sorunk szilárdan áll, megdönthetetlenül. Ha itt szenvedélyes viták hangzottak el, úgy ezek visszatartott energiák kirobbanásai voltak.

Még a Keren Hajessodról szeretnék egy-néhány szót szólani. Szeretném igazolni és megerősíteni azt az egy millió fontot. Én szeretném a többszörös milliomos Keren Hajessodot látni és azt hiszem, ezen kérdésben nincs sem jobb, sem bal, sem közép, de mindenki kivétel nélkül együtt fog itt dolgozni.

Sokolov ezután sorban köszönetet mond az osztrák kormányoknak és Schober rendőrfőnöknek, hogy lehetővé tették a kongresszus megtartását, Bécs városának, a bécsi hitközségnek és az Osztrák Cionista Szervezetnek, kik vendégül fogadták. Köszönetet mond a Kongresszusi Iroda vezetőségének, a rendezőségnek és a sajtónak. Majd emelkedett hangon így fejezi be beszédét:

Tisztelt Kongresszus! Azt hiszem, minden okunk meg lehet arra, hogy kongresszusunkkal meg legyünk elégedve. Azon határozatokkal, melyeket hoztunk, kettős lelkesedéssel megyünk el innen és azon fő elhatározással: sokkal többet dolgozni a cionizmussal és Erez Israelben, mint eddig dolgoztunk!

A XIV. cionista kongresszust bezárom.

A kongresszus felemelkedik és állva éneklé a Hatikwaht.

Az ülés vége hétfőn reggel 6 órakor.

Bocsáss meg Lajos!

Zsidó tradíció szellemében, kötelességet vélek teljesíteni akkor, amidőn az engesztelő Jom-Kippur küszöbén elmegyek hozzád Lajos és őszinte megbánással, bátran és minden kertelés nélkül bocsánatot kérek mindazért a bajért és kellemetlenségért, amit az elmúlt esztendőben Neked okoztam. Tudom és érzem bűneim sokaságát, és tudom azt is, hogy lehetetlen volna azokat felsorakoztatni, miért is csak néhány nagyobb bűnomet emlitem, melyeknek kiengeszteléseért esedezem.

Bocsáss meg Lajos a bűnért, melyet a Zsidó Szemlében Adár hó 6-án elkövettem. Légy irgalmas, mert én voltam az oka annak, hogy azon a napon sok ezer ember olvasta az „Egyenlőség és a tisztesség“ c. cikket, melyből kitűnt, hogy Keeskeméti főtitiztelendő ur egészen másként üdvözölte Sokolovot, mint ahogy azt Te, Lajosom irtad! Egészen mást mondott, sőt épen az ellenkezőjét. És így voltak akikre ez a cikk azt a benyomást keltette, mintha — jaj Istenem, nem is merem kimondani — Te, Lajos hazudtál volna. Nagy az én bűnöm, és mégis hiszem, hogy meg fogsz bocsájtani, mert tudod Te is, mint mindenki más, mily ártatlan vagyok én e dologban, hogy én épen oly keveset tehetek arról, amit mond Keeskeméti, mint arról, amit Te irsz.

Bocsáss meg Lajos a bűnért, melyet elkövettem ellened a Zsidó Szemlében Niszan hó 7-én. Szerencsétlenségemre akkor idetolakodott egy ázsiai idegen. Emlékszel még rá? Valami Abel Pann-nak hívták. És tudod, én szegény naiv félrevezetett, akkor azt hittem, hogy „vendéget“ kell megvédelmezni és turbuzgóságomban „hírhedt stilusu ébredő lapnak“ neveztem a Te ujságodat. De hát rovásomra irhatód-e azt, hogy a tudomány és kultúra ily magas fejlettsége mellett sem fedeztek még fel oly eszközt, mellyel teszem fel, a Nép hangját, meg lehessen különböztetni a Tiedtől.

Bocsáss meg Lajos a bűnért, melyet elkövettem ellened a Zsidó Szemlében Sziván hó 9-én. Akkor meg kényszerhelyzetben voltam. Valami belső ellenállhatatlan erő, magam sem tudom lelkiismeret, igazságérzet, szánsalom, vagy micsoda, — a Te praxisodban ilyen még nem fordult elő? — diktálta és mondhatnám, réám oktrojálta, hogy az Érsekújvári Hitközség kívánságát teljesítem. Pedig — igazad van! — nekem tudni kellett volna, hogy ez Neked, mondjuk úgy kicsit kelletetlen. De, — igen, most jön megint a nagy de, mert hát erev Jom-Kippurkor illik, hogy őszintén exkuzáljam magam,

— de úgy vélem, hogy ezen esetben a Te érsekújvári tudósítód tartozik Neked engesztelő bocsánatkérésrel. Végül is ő volt az, aki pont az ellenkezőjét tudósította annak, amit az érsekújvári hitközség előjárósága tudatott Velem. És így beláthatod, hogy hibámon kívül tüntél fel ismét olyannak, mint aki nem mondja az igazat. Szót sem érdemel — mondod — hisz mindjárt a cikkem megjelenése után úgy tettél, mint aki el akarja felejteni ezt a kis incidenst és kár ezt most ismét hánytorgatni. Na igen Lajoskám, de ugye én nem tudhatom, vajjon erről a kérdéstről az-e a jogi nézeted, hogy ez a két tudósító belügye és mi ebbe ne avatkozzunk bele, intézzék el ezt ők egymás közt, avagy nem-e tartozom e itt is bocsánatkérésrel. Mert tudod Lajoskám, én teljeseleg akarok tisztulni bűneimtől.

Bocsáss meg Lajos a bűnért, melyet elkövettem ellened a Zsidó Szemlében Támusz hó 23-án. És bocsáss meg külön is Osztern dr.-nak, hogy tapintatlan volt irányodban. De te tudod Lajoskám, hogy a társaság mit tesz! Szegény Osztern doktoron ragadt valami itt is, ott is. Pedig én mondom Neked, Lajos, nem ezzel a hanggal jött Osztern dr. a világra, sőt ötvenesztendőm keresztlül nem is tudott ilyen hangon beszélni. De azután rossz társaságba keveredett. Egyesek szerint valahol a Sip-utcában hült meg, érte utol és ragadt a torkára ez a hang. De másrészt — ami igaz, az igaz — vele született betegsége, mely betegségével az egész Király-utcai társaságot megfertőzte, hogy mindig kimondja azt, amit gondol és helyt szokott állani azért, amit mond.

És hogy az, amit ő mondott és irt az megfelel az igazságnak, az nem szabadna, hogy fájjon Neked. Bocsáss meg!

U. i. Lajoskám! El se hiszed, mennyire örülök, hogy már itt a Jom-Kippur. Mert ha még sokáig kellett volna várni, úgy igazán nem tudom, hol és mikor fejezhettem volna be kiengesztelésedért esdeklő soraimat. Látod, egészen elfelejtettem! *Bocsáss meg Lajos a bűnért amit elkövettem ellened a Zsidó Szemle mai számában.* És végül

Bocsáss meg Lajos mindazért, amit Rólad gondolok.

Egyébként pedig szívből kívánom, hogy teljesüljön hő imád: „L'sono, habo bi Jerusolajim“.

Ölel Cion szeretetében kollégád

Dr. Ungár Béla.

Olvasóinkhoz!

Az új esztendő fordulóján új lehetőségek sejtethetetlen bizonytalansága rejti el előlünk jövődönk sorsát. Biztos ismerettel csak a multunkat mérhetjük fel. És ebben a számadásra hívásban jelentős szerepe van a „Zsidó Szemle“ lelkes olvasótáborának. Elvbarátaink áldozatkészsége tette lehetővé, hogy a lefolyt évben lapunk kéthetenként jelenhetett meg, sajtóalapunk támogatása biztos alap volt a cioni munka teljesítésében. Köszönet barátainknak, olvasóinknak a szeretetért és a bizalomért és hisszük, hogy a mögöttünk álló zsidó tábor a jövőben is szilárd segítségünk lesz. Az ünnepek nemes alkalmat adnak a támogatásra és mi igaz hittel bizunk benne, hogy a „Zsidó Szemle“ barátainak adományai és felajánlásai között ott fog szerepelni a mi nevünk is. Fogadják barátaink ünnepi köszöntésünket és ígére-tünket a további munkára.

A „Zsidó Szemle“ szerkesztősége.

Ne vegyen raglánt, férfiruhát,

mig
nem látta

Schnur Henrik kirakatát Rákóczi-ut 51

Szőlőművelés Kiriath Anawim-ban

Mezei munka Palesztinában

15.

ujvári
éssel.
itotta
ra tu-
kivül
ja az
járt a
karja
hány-
atom,
ez a
bele,
zom e
telje-

ettem
ocsáss
t irá-
g mit
tt is,
szel a
endőu
zután
hol a
rkára
e szü-
uteai
amit

del az
. Bo-

hogy
volna
ettem
átod,
amit
a. És

olok.
üljön

éla.

sejt-
dönk
etjük
erepe
Elv-
a le-
meg,
cioni
olva-
szük,
s szü-
ilmat
enne,
s fel-
k is.
gére-

ge.

51

Kertészet Palesztinában

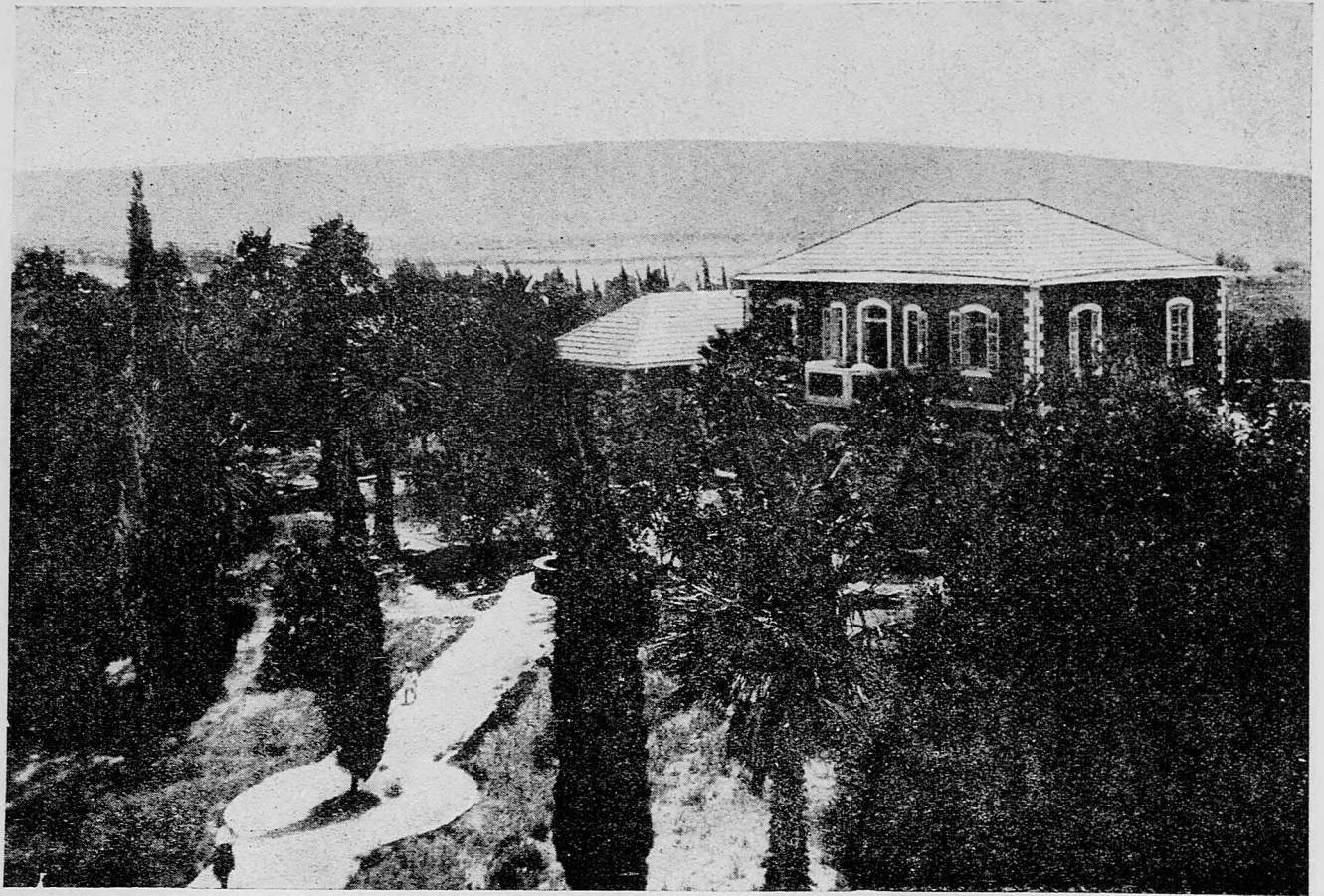
Gyermekkert Palesztinában

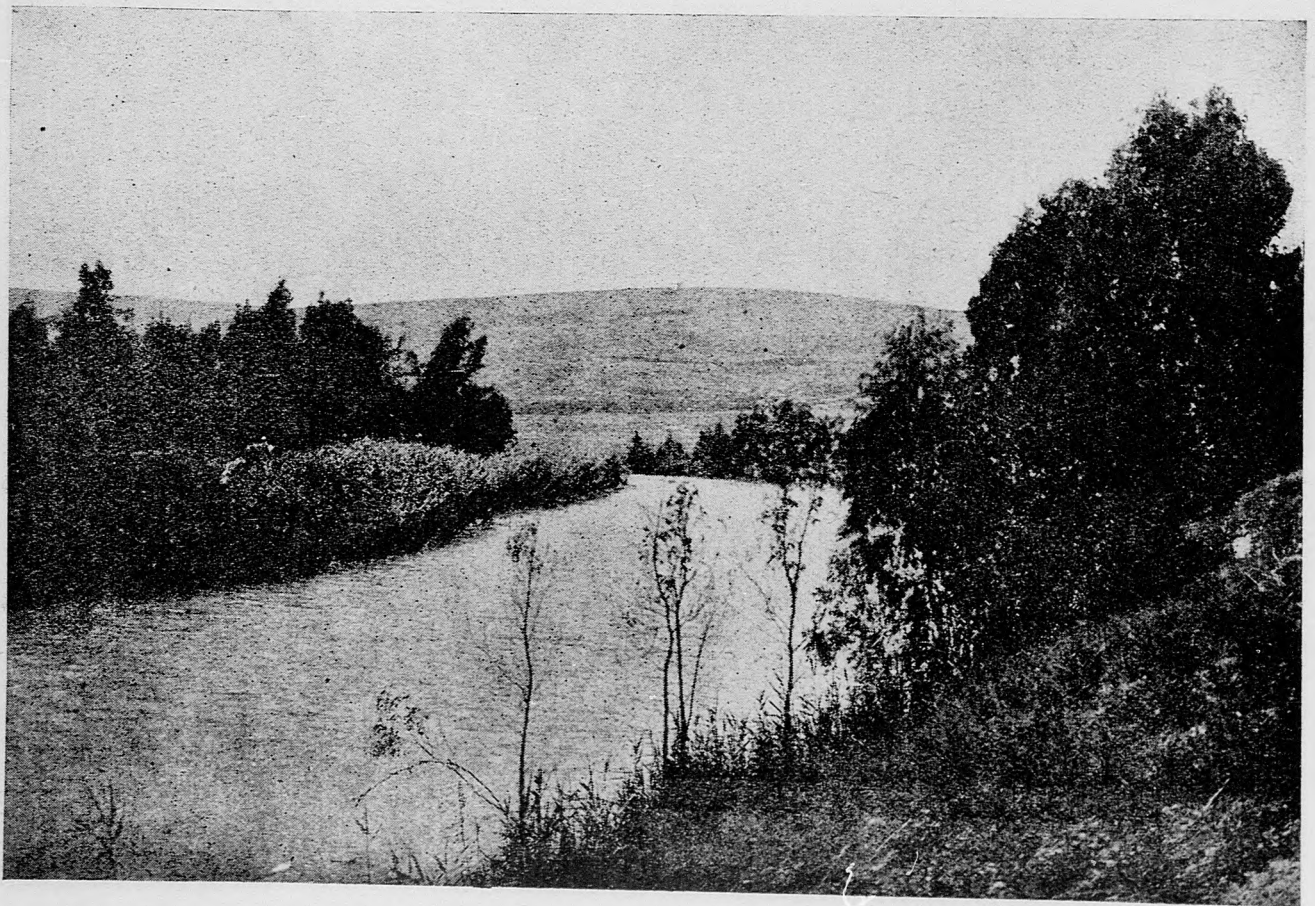
Legelő nyáj József-völgyében

Chuldai pálmaliget

Dágániai Kolónia-részlet (Palesztina)

A Jordán folyó Dágánia és Kinereth között

is b
Ker
kifej
tina
már
mizá
jutt
zsid

ság
nista
esát
éven
lesz
indu
tele
hely
állit
rem
a m
igaz

natl
az
ság
dr.
lás
zsid
min
ur
gya
ala

dia
lye
és

Amire nincs bűnbocsánat

Az Egyenlőség támadásaival kapcsolatban felkértük Székely Béla urat, a KKL. jeruzsálemi főirodájának titkárárt, hogy azokra nyilatkozzon szíveskedjék. Székely Béla ur készséggel tett eleget ezen kívánságnak az alábbiakban:

Az én megbízatásom az, hogy a magyar zsidóságot is belekapcsoljam a Palesztina építő munkába, s így a Keren Kajemet Lajiszráél működését Magyarországon kifejthesse. A Keren Kajemet feladata az, hogy Palesztina földjét a zsidóság erejéből az üldözött zsidók számára megvásárolja. Nem politizál tehát és nem polemizál. Dolgozik. Épít és segít. Zsidó testvéreink ezreit juttatja földhöz, munkához, békéhez. Ujra visszaadja a zsidóságot a földnek és a földet a zsidóságnak.

Az én feladatomban sem lehet az, hogy a magyar zsidóság bármiféle politikai felfogásához, — legyen az cionista, vagy nem — hozzászóljak, vagy polémiába bocsátkozzam. Sokkal szentebb, imába foglalt, kétezeren éven át áhitott és most teljesített feladat számomra Palesztina felépítése, semhogy ezt bármiféle alantás, rosszindulatú, zsidó érzésből kivetkőzött vitába rántsam. Kötelességem csupán annyi, hogy helyes megvilágításba helyezzem azt az akciót, melyet az Egyenlőség című állítólag zsidó lap, — én az itteni viszonyokat nem ismerem, s így olvasásra inkább antiszemita lapnak véltem — a *magá* erkölcsi és zsidó felfogásának eszközeivel és igazságával megtámadott.

1. Akcióm kizárólagosan a Palesztina munkára vonatkozott, elvonatkoztatva minden politikumtól. Ebben az irányban csak tárgyalások folytak. A magyar zsidóság vezetőivel. Vázsonyi Vilmostól — Léderer Sándor dr. urig. Szóval a legszélsőbb távolságokban. E tárgyalások során Székely Ferenc öméltósága a legteljesebb zsidó szeretettel állott segítségemre, miután úgy a vele, mint Vázsonyi Vilmos dr. továbbá Mezei Ferenc dr. ur és még sok más vezető zsidó férfival folytatott tárgyalások során egységes és vitathatatlan felfogás alakult ki.

Ezt a felfogást Székely Ferenc öméltósága éles dialektikával szögezte le abban az ajánló levélben, melyet a Balatonfüreden nyaraló Léderer Sándor dr. urhoz és több zsidó hitközség elnökéhez adott:

Hosszas tanácskozások után arra a megállapításra jutottam, hogy ezt a munkát Magyarországon mindannyiunk feladatává kell tenni és teljesen el kell választani a cionizmustól és a definíciós vitáktól. Viszont vallom azt is, hogy a Palesztina munka nem lehet egy kis frakció monopóliuma, hanem mindannyiunk feladata. Természetesen ezt a munkát hazafiúi érzéseimmel nemcsak teljes összhangban levőnek tartom, de meggyőződésem az, hogy Palesztina felépítése és ezzel egy otthon megvalósítása azok részére, akik másutt otthon találni nem tudnak, továbbá a zsidóság kulturális újjászülésében való munkálkodás nemcsak legszentebb zsidó, de egyben a legszentebb *emberi* feladat is. A Palesztina munka alatt nem koldus szervezetek támogatását, de a valóban építő nagy alapoknak a Keren Kajemetnek és a Keren Hajessodnak támogatását értem...

2. Léderer Sándor dr. urral Balatonfüreden több órán át folytattam megbeszélést, melynek során a Buda-

pesti Hitközség t. elnöke teljes egészében magáévá tette a fenti álláspontot. Léderer elnök urral két kérdésben történt megállapodás, melyet *magá az elnök ur diktált sztenogrammba a Keren Kajemet főirodájával való közlés céljából:*

a) a budapesti hitközség újra életre hívja Palesztina bizottságát és ennek működését igyekszik országosan kiterjeszteni;

b) a bizottság munkája alatt kizárólag a Keren Kajemet, illetve később a Keren Hajessod, tehát a két politikamentes építő alap támogatása értendő, nem pedig a chaluka. A Palesztina bizottság látja el a maga működési területén belül a Keren Kajemet munkáját is és ennek alátámasztására a *cimben zárójelben szerepel a „Keren Kajemet Lajiszráél“ elnevezés is.* Léderer elnök ur közölte velem azt is, hogy a budapesti hitközség valamennyi templomában a múltban is teljesen szabad és megengedett volt a Keren Kajemetre való snoderolás, s praktikus tanácsokat adott ennek fokozására. Egyben felkért arra, hogy az ősszel meginduló munka során huzamosabb ideig legyenek segítségére a Palesztina Bizottság munkájának megszervezésében is.

A munka formai és egyéb kérdéseire, úgy határozunk, hogy hazatérte után kerül majd sor.

3. Ezt a megállapodást Léderer Sándor ur, hazaérkezte után, Székely Ferenc urral történt megbeszélésen teljes egészében újra elfogadta, azzal a változással, hogy a chaluka számára a náderek útján befolyó Palesztina-adományok tiz százalékát kérte, anélkül meg egyezés is történt.

Az már nem az én feladatomban, hogy ezek után mivel lehet és kell megmagyarázni Léderer Sándor dr. későbbi, az Egyenlőségben történt, a fentieket megcáfoló állásfoglalását. Amint fent írtam: én nem ismerem az itteni viszonyokat, már rég elkerültem innen, s így nem ismerhetem az uralkodó, bizonyára speciális erkölcsi felfogásokat és megkötéseket sem. Én magamban drága emlékül őröm az a szellemet, amelyet a magyar zsidóságban és a budapesti hitközség elnöki székében egy Wahrman Móric, Kohner Zsigmond, Weinmann Fülöp, Adler Lajos s utoljára Székely Ferenc képviselt.

4. Léderer elnök ur nyilatkozatában Székely Ferenc öméltóságára hivatkozott, akivel — e nyilatkozat szerint — mindenben egyetért. Tényleg egyetértett. Ott Balatonfüreden és itt a megbeszélés során. De amiben egyetértettek: pont az ellenkezője volt annak, amit Léderer dr. elnök ur utólag állított. Székely Ferenc öméltósága erre nyilatkozatot írt, melyben ismert álláspontját leszögezte újból és megállapította, hogy a Léderer Sándor dr. által történt hivatkozás az „egyetérésre“ csak az aktív és szükséges építő munkára vonatkozhat, nem pedig új állásfoglalására.

5. A nyilatkozat az Egyenlőségben *nem* jelent meg. Illetve egy *más* nyilatkozat jelent meg. Nem az, amit Székely Ferenc tett, hanem az, amit az Egyenlőség újságíró erkölcsökben oly kiváló, oly következetes, szigoruan vallásos és hazafiságban a *más* vére ontásáig mindig önfeláldozó szerkeztője tétetni szeretett volna. *Hazug és hamis nyilatkozat.* Erre Székely Ferenc szokatlan lépésre határozta el magát: a Lloydban és az

VÉTKEZIK

ki nem a B A C K - féle
kóser étteremben étkezik

VI., KER. HAJÓS UCCA 12. SZ.
Lázár ucca sarok (Az Opera mögött) Telefon 142-83

Ujságban nyilatkozatot tett közzé, melyben ismert előkelő és konciliáns modorában megállapítja a hamisítást és helyes megvilágításban helyezi a dolgot.

Utóirat: Székely Ferenc öméltósága a tanácskozáskorban annak idején Szabolcsi Lajost is belevonta, aki készséggel ajánlotta fel a lapját az építő Palesztina munka számára, sőt kész tervekkel is állott elő, miképen lehetne a magyar zsidók kivándorlását anyagi támogatással előmozdítani. Persze ez a terv olyan naiv és obscurus volt, hogy önmagától elesett.

6. Arra az akcióra vonatkozólag, melyet az Egyenlőség legszivesebben, a maga zsidóságának szellemében, rendőrségi aktává szeretett volna züllesztetni, — úgy hallom, járt utja ez nála a mószerolásnak, — álljon itt a nagykanizsai hitközség levele:

A nagykanizsai Izr. Hitközség elüljáróságától.

226/1925. sz.

Nagyságos Székely Béla urnak

Budapest

Hitközségünk Elüljáróságának f. é. július hó 29-én megtartott értekezlete, melyre meghívásunk folytán Nagyságod is jelen volt, foglalkozott Székely Ferenc urnak f. é. július hó 18-án intézett levelével, mely utóbbi a magyar zsidóságnak a Palesztina munkába való bekapcsolását célozta a kifejezett kijelentéssel, hogy ezen bekapcsolódás a cionizmustól teljesen elválasztandó magyar hazafiúi érzéseinkkel összehangban levő lehet csak. Kijelentjük, hogy fenti értekezletnek mindkét részről csak informatív jellege volt. Ez alkalommal Nagyságod mindenben Székely Ferenc ur fent hivatkozott levele szellemében járt el, hangsúlyozva, hogy a K. K. L. s a K. H. alátámasztása nemcsak a cionizmustól függetlenül, hanem minden politikától mentesen, egyetemes zsidó kulturális érdekek szem előtt tartásával volna eszközözendő.

Értekezletünk a nagykanizsai zsidó hitközség több, mint száz éves tradícióihoz hiven magyar hazánkhoz való törhetetlen ragaszkodásunk hangoztatása mellett *egyhangú lelkesedéssel* tette magáévá az ott elhangzó és a fentieket mindenben fedő elveket. Cionista agitációnak, még kevésbé pedig gyűjtésének a kísérlete sem történt. Fogadja Nagyságod megkülönböztetett tiszteletünk nyilvánítását

Bród Tivadar dr. elnök.

Fábián Miksa titkár.

7. Leszögezem azt a tényt, hogy dr. Vázsonyi Vilmosnak az Egyenlőségben megjelent nyilatkozata nem fedi, sőt homlokegyenest ellenkezik azzal a nyilatkozatával, melyet közvetlenül elutazása előtt előttem tett és Patai József dr. előtt is megerősített. *Ezt a beszélgetést én már akkor írásban foglaltam, Vázsonyi ökegyelmességének bemutattam.* Tehát hiteles. Ezek szerint Vázsonyi Vilmos dr. a következőket mondotta:

— Nem vagyok cionista. De ez korántsem jelent azt, hogy a magyar zsidóság ellentétbe lenne a világ minden részében szétszórta zsidósággal. *És még kevésbé jelenti azt, hogy a mi magyarságunk értéke olyan kétséges és oly könnyen megtámadható lenne, hogy nekünk óvakodnunk kellene annak az egységnek elismerésétől, melyből csak úgy tudjuk kiszakítani magunkat, ha ezzel az emberiségből is ki akarnánk szakadni.* Azt hiszem, nem akadhat senki, aki kételkedni merne az én magyar hazafiságomban és ne venné amellet természetesen, hogy ez még nem jelenti zsidó közösségünk letagadását.

— A legnagyobb érdeklődéssel, szimpátiával nézem azt a hatalmas országépítő munkát, melyet a Népszövetség oltalma és Anglia mandatárius támogatása mellett a zsidóság Palesztinában folytat és amely máris az egész emberiség bámulatát vívta ki.

Amikor most Palesztinában újra megvalósulni látom a Biblia annyi szép eszméjét, amikor látom, halom, hogy újra életre fakad az ősi nyelv, a Biblia nyelve, amikor látom, hogy újra folytatódni fog a régi zsidó élet, bizony ez megrezgetteti lelkem hurjait. Akármilyen jó magyar vagyok, hiva a régi nagyoknak, tisztelője az ezeréves alkotmány erejének: ez nem ellentétes bennem a zsidóság szeretetével. *Én magyar szellemben nevelkedtem, magyar kulturán nőttem fel, de a zsidó élet, a zsidó kultúra ujjátamadása lelkem minden hurját megrezgetteti.*

— Ezt mondtam el a hitközség közgyűlésén is. Talán el sem mondtam volna, ha nem látom, hogy *milyen kicsinyes féltéssel akarták egyesek megtagadni a zsidóság egységéhez való tartozásukat.* Ha mi kiszakítjuk magunkat ebből a zsidó egységből, akkor bizony a külföld zsidósága is bátran megtagadhat velünk minden közösséget. *S nem becsülhetem le annyira a magyarságomat, hogy ennek bizonyítéka az lehessen, hogy a zsidó közösségből akarjam kiszakítani magamat.*

— A legnagyobb figyelemmel, szívem minden szeretetével figyelem azt a munkát, mely Palesztinában folyik, s melyben minden zsidónak ki kell vennie a részét. *Aki ebben hazafiatlanságot lát, az nagyon leértékeli a maga hazafiaságát. Nagyon kétes értékűvé teszi a magyar voltát és még értéktelenebbé a zsidóságát.* Ezért kellett ezt megmondanom, mert látom, hogy vannak, akik még ilyen naivul gondolkodnak.

Vázsonyi még kijelentette azt is, hogy legközelebbi szabadságát a palesztinai építő munkának a helyszínen való megismerésére szeretné felhasználni.

Ezt mondotta Vázsonyi „közvetlenül elutazása előtt.”

8. Mezei Ferenc dr. az Országos Iroda körzeti elnöki értekezletén nyilvánosan jelentette ki, hogy *ő az Egyenlőségnek nyilatkozatot nem adott.* Az ő nyilatkozata is tehát: *hamisítvány.* Ép annyira fedi a felfogását, akár a Vázsonyi-féle „egyenlőségi” nyilatkozat a Vázsonyiét, vagy a Székely Ferenc nyilatkozata azt, amit ő az Egyenlőséggel valóban közölt.

9. Mezei Mór hónapok óta beteg. Több mint egy fél-éve az Egyenlőség semmiféle emberével nem beszélt, *nyilatkozatot nem tett.* Ami az Egyenlőségben megjelent: *hamisítvány.* Ellenben megmutatták a nagybeteg zsidó vezérnek a Lloydban megjelent Székely Ferenc-féle nyilatkozatot. *Mezei Mór kijelentette, hogy ő ezzel a nyilatkozattal mindenben egyetért.*

10. Az Egyenlőség egy incidensről számol be, mely köztem és szergényi Geist Jenő ur, a szombathelyi hitközség nagyrabecsült elnöke között történt volna meg. Én, szergényi Geist Jenő urat, kinek igaz zsidó felfogását alkalmam volt az országos iroda ülésén történt felfogásából megismerni és becsülni, — soha életemben nem láttam. Erre vonatkozólag álljon itt a következő hivatalos levél:

Kongresszusi Izraelita Hitközség Szombathely.

451. sz./1925.

Tekintetes Székely Béla urnak

Budapest

Az Egyenlőség f. hó 29. számában megjelent közlemény, mely a szombathelyi hitközségre, mint b. személyre vonatkozik, nem felel meg a valóságnak, amennyiben szergényi Geist Jenő ur hitközségi elnök távollétében én, mint a hitközség alelnöke vettem át személye-

sen Székely Ferenc ömeltósága levelét és hallgattam meg előterjesztéseit, melyben kifejezetten hangsúlyozta, hogy a politikai cionizmustól mentes Palesztina munkához kért támogatást az egyes hitközségektől.

A levelet és az előterjesztéseket az Elnök urnak adtam át, aki egy előjárósági ülésen erre vonatkozólag előterjesztést fog tenni.

Kiváló tisztelettel

Dr. Glück s. k. alelnök.

Ezeket a tényeket kívántam leszögezni. Roshasana előtt állunk és a bűnbánat napjai következnek. Én ezenél igaz zsidó érzesemben megbocsátok. De mit valaki a zsidóság ellen követ el bűnül, azt a jom-kippuri ima szerint: — *Isten sem bocsáthatja meg!*

Sajtó-visszhangok

A cionizmus kérdése ma már odáig emelkedett, hogy épenséggel nem kell cionistának lennie annak, aki érdeklődéssel és figyelemmel kíséri ennek a világproblémának fejleményeit. Elvonatkoztatva minden politikai, társadalmi pártállástól egyetlen feltétele van csak a tárgyilagos vizsgálódásnak és véleménynyilvánításnak: kulturlény legyen az, ki érdeklődésének körébe vonja a cionizmus eseményeit. Akiben a tiszta érdeknélküliség és az ezzel egyértékű európai intellektus megnyilatkozik, őszinte objektivitással fogja mérlegelni és kritika tárgyává tenni a kérdést és a mozgalmat eredményeit. Amióta a cionizmus tervszerű építő munkája az álompillérek helyébe a szilárd fundamentumokat lerakta, mind szélesebb rétegben hallatszik fel a bírálatnyilvánítás szava. És ez van helyén, mert ahol nincs kritika, ott nem lehet javítani, tökéletesíteni a munkairányt és nem lehet általánosan szimpatikusá tenni az eszközöket, melyeknek segítségével a végcél elérhető. A közel multban befejezett cionista kongresszussal egyidőben a magyarországi napi- és időszaki lapok is foglalkoztak a cionizmus és a magyar zsidóság kapcsolatával. Az előttünk fekvő ujságcikkek, megfűrdetve a józanság választó vizében, önmaguktól három kategóriába sorakoznak.

Az első csoport közleményei szédületes iramban valami vadritmusu kakofóniát fujnak. Nem lehet pontosan megállapítani vajjon a tudatlanság vagy a gonoszindulatu elferdítés ördögének kölcsönvett tüdeje diktálja-e a tempót, de annyi bizonyos, hogy akiben csak halványan dereng is a kultürember fogalma és a liberalizmus sejtelme, az felháborodással állapítja meg, hogy ilyen hangnemben és ilyen eszközökkel véleményt mondani egy esetleges ellenállásponttól a XX. században nem lehet. Annál kevésbé, mert nyilvánvalóan kitetszik a sorokból, hogy vagy tájékozatlan a cikkek írója a magyar cionizmus célja felől, vagy pedig tudatosan ferdíti el a tényeket csak azért, hogy haragjában annál féktelenebbül tobzódhassék. Akár az egyik, akár a másik feltevés igaz, szánalmas a jelenség. Mert a tudatlanság még nem jogcím a tollforgatásra, a féktelen indulatosságnak pedig ugyancsak nem lehet levezető csatornája a kultüremberre hivatott ujságpapíros.

Amilyen visszatetszők ezek a vészharangos kiáltványok, ugyanolyan izléstelenek a negédes jóindulat gözében felborzolt érzelem-csatornák ömledvényei. A fajvédelmi ujságcikkek írói örömmünnepet ülnek, mintha megtalálták volna azt a közös munkaprogramot, amelyben együtt dolgozhatnak a cionistákkal s amelynek jelszava: az ő dédelgetett, öleb-álmuk: ki a zsidókkal. S itt megint csak hivatkozunk kell az észre, a kultürember tájékozottságára, a tudatos életet élő értelem-lényre és újból csak döngötnünk kell a tudatlanság polipejú bálványának talpazatát, mert hisz ólomdulgaszos

füleknek kiáltjuk állandóan és következetesen, meggyőződésből és harsányan: a magyar cionisták egyet akarnak: a pogromüldözött zsidóknak hazát szerezni és azt a világkultura egyik jelentős tényezőjévé tenni. És ebben a munkában nincsen politika, nincsen kivándorlás, nincs nemzeti kisebbség és nincs hazafiatlanság. De vajjon várhatunk-e önzetlen megítélést ellenségeinktől, amidőn maguk a magyar zsidók fantáziaszülte vesszőparipán nyargalnak, légből kapott vízióktól riadoznak és megtévesztve rágalmaktól, ráfogásoktól, hamis gondolatokból nem hisznek a valóságnak, a cioni célnak: visszaadni az őshazát a hontalanoknak.

A szélsőségek között a középut, a mérséklet iránya vezethet csak megértéshez. Itt van helye a félreértések tisztázásának, a helytelen beállítások kiküszöbölésének, az elfogulatlan ítéletmondásnak. Lelköljük néhány magyar ujságcikknek a cionizmusról szóló részletét, azzal a megjegyzéssel, hogy lényegében mindannyira egyetért a mi álláspontunkkal és a cionizmusnak csak azokat a szempontjait helyteleníti vagy ítéli el, melyeket a felvilágosítatlan köztudat mesterségesen oktrojál reánk.

Pesti Napló

Szász Zoltán cikkéből: „Ami rokonszenves és életképes a cionizmusban, az hadd éljen és viruljon: s ez a palesztinai mű. A világ zsidóságát s így többek közt a magyar s Magyarországon maradni akaró zsidóságot nemzeti öntudattal telíteni, ez ellenben meddő és káros törekvés. Minden cionizmus ellenére, melynek életképes elemeit, a szenvedő keleti zsidók palesztinai letelepítését, s a zsidó önértéknek — de nem nemzeti érzésnek — fejlesztését csak rokonszenvenvel lehet fogadni, fennen ragyog továbbra is az igazi zsidó feladat: hozzá hasonulni az európa-amerikai civilizációhoz.“ — Mi nem a hasonulásban látjuk a zsidóság hivatását, hanem a palesztinai mű tökéletes kiépítésében.

Ujság

Az augusztus 26-i szám vezércikkéből: „A magunk részéről teljes megértéssel és tisztelettel kísérik hatalmas mozgalmukat, emberbaráti és történelmi céljukat, sikert kívánunk nekik a zsidóság és a civilizáció javára, méltónak találjuk támogatásukat minden részéről, de sem testben, sem lélekben a magyar zsidóság nem lehet köztük érdekelt fél, legfeljebb érdeklődő és rokonszenvező segítő.“ — Palesztina dolgozó tömegei nem is kívánnak tőlünk egyebet, minthogy segítők legyünk, vagy ha nem, csak egy a kérésük, gonosz akadémikusokkal ne gáncsolják el verejtékes munkájukat.

Pester Lloyd

Az 1925 augusztus 22-iki számból: Nun kann der Zionistenkongress, wie gesagt, ungestört seine Arbeiten zum Abschluss bringen. Es handelt sich diemal um die Lösung bedeutungsvoller Probleme für die Zionistenbewegung. Als zwei hochbegabte ungarisch-deutsche Schriftsteller, Max Nordau -und Theodor Herzl (beide in Budapest geboren), den modern zionistischen Plänen ihr Wort und ihre Feder liehen, dachte niemand daran, und wohl auch sie selbst nicht, dass die Bewegung so rasch und so mächtig anwachsen werde. Heute ist ein neues Palästina erstanden, das wirtschaftlich ein Faktor geworden ist und es sogar politisch mit der Zeit werden kann.

Denn auch diejenigen, die von einem neuen Judentum nichts wissen wollen und die die unerschütterliche Überzeugung hegen, dass die Juden durch ihre geistige und materielle Kraft jedem andLe, zu dessen treuen und patriotischen Söhnen sie gehören, vom grössten Nutzen sind, verfolgen mit freundlichem Interesse das Aufstreben des neuen Staates. Eine Schar hervorragender Schriftsteller bereist das Heilige Land und gibt ergreifende Schilderungen der vollbrachten Kulturarbeit.

Zsidó testvérek! Cionisták!

A Keren Kajemet Lejiszroel országos nagy akciót vezet be, melynek célja a magyarországi zsidóságnak az építő Palesztina-munkába való bekapcsolása.

A KKL. e munkájából kikapcsol minden politikumot és egyformán számít minden zsidó közreműködésére, kinek szájában nem hazug szó Cion, kik testvéri együttérzéssel viselik szívükön üldözött testvéreink sorsát, kik a zsidóság kulturális újjáéledését az emberiség haladásával egyvonalnak vallják.

Nekünk cionistáknak ebben a munkában példát kell mutatnunk. Mert ha nem: hazug szó lenne az, hogy cionistáknak valljuk magunkat.

Cionistának lenni azt jelenti: többet dolgozni, mint amennyi más zsidónak kötelessége! Cionistának lenni azt is jelenti: többet áldozni, mint mások teszik.

Minden cionista vegye ki a részét a KKL. rohasana munkájából:

munkával hasson oda, hogy helyiségében mindenki önkéntes adományt adjon a Tóra előtt, vagy más uton a KKL. földvásárlására;

adománnyal: adjon úgy, hogy példaadás legyen mindenki számára.

Zsidók s első sorban ti, cionisták: teljesítsétek kötelességeketek Cionnal és a zsidó néppel szemben!

Keren Kajemet Lejiszroel.

Olaszországi levelek

V e l e n c e, 1925.

Az Accademia di Belle Arti Veronese-termében tévelygő szemem villanása lobogón egy képre siklott. Giovanni Lys Dávid-ja ujjongott a vásznon csattanó földzamatlallal üde arcán. Léhaságom szentélyi alázattá roskadt, amint néztem a világosság árnyalatok aprózott helyzeteiből és megmerevedett látásom energiája dagadva, mosolygón. Ez a Dávid hetyke volt és szűznemes, erőrobajos és embertüzes, dús izomlányának pajzán frissessége, dült kalapja és szilajvad testtartása letaposott és mégis: valami enyhe szalonhangulatu ifjuur típus szelidült felém. A legszerveesebb fantázia álmodhatta csak meg ezt az elképzelésben felriadó, új és érdekes, megalkotásában izzó és színöntő Dávidot. Ennek a hajdani ifjunak vénült érzéslüktetésében meg kellett tömjeneznie Bethsébe szépségét. És — aki ezt a Dávidképet egyszer szemtűzének lobbanásával magába hamvasztotta, az elevenzugó maradással feledhetetlenül magáévá tette.

Végsőt vonaglott a nap a lagunák városa fölött és én: belelendültem a sikátorok nyáresti hullámmászába. Elszakadtam önmagamtól. Különvált bennem a tudás és érzés. Jó volt; könnyed, önfeledt percekben száguldtam végig a szűk utcák keskeny mesgyéin. Nem voltam nemtelen hajszaak üzöttje, sem botor futásban roskadtan görnyedő. A levegőben nem szállott poshadt párák nevelte árnyalak; béke, nyugalom, csend és megértés ásitozott a házak ablakából. A Campo S. Salvador-téren két templom homálya ölelkezett. Istenes város. Egy piacon: párosan állnak a templomok! Az egyiknek bejárata felől dús özönben sugárzott a villanylámpák világossága. A görbe vonalakban vezetett körtesor mintha betüket rajzolt volna az istenháza előcsarnoka fölé. És valóban: betük, profán szavak: Cinemateatro Massimo. Mozi, közönséges mozi a keresztény templomban, a középhajóban széksorok, az oltár helyén vászon, a külső falakon hirdetés. A Pathé-filmgyár megvásárolta Velence egyik templomát és mise helyett bur-

leszkfilmek előadásához csábitja a polgárokat. És azok mennek, és senki sem háborodik fel és senkit sem szidnak és a velencei polgárok továbbra is jó keresztények...

*

Péntek este van. Tudom: délebbre Itáliában már csak szefárd istentisztelettel köszönhetem a szombatot. Itt Velencében még lehet választanom. Az askenázi zsinagóga felé tartok. Csodás jelenség: a gettóban szélesebbek az utcák, forgalmasabb a kép, mint távolabb. A Ghetto Vecchio korzóján hömpölyög az ünnepesti ifjuság, de úgy látszik, csak ebben a tömeges felvonulásban nyilvánul meg a szombat üdvözlése, mert egyébként: az üzletek nyitva vannak, a kapuk előtt ülő asszonyok kezében munka sereg, az idegenlő gyerkőcök tenyere alamizsnára görbül és — a templomban a háromezer velencei zsidó közül alig néhány imádkozik. Istentisztelet után a sameszt keresem. A laguna partján ül ingujjban, fedetlen fővel és asztalán péntekesti gyertyák helyett frissen főtt makaróni füstölög. Németül nem tud. Olaszul szól, de röviden és máris tekeri villájára a csöves tésttát, önfeledten, nem gondolva, hogy péntek este van. A velencei egyházfi...

Gondos Ábel.

EZÜST disztárgyak
EZÜST evőeszközök
EZÜST sport- és versenydíjak

dús választékban, gyári árban

Schleifer ezüstárúgyár, Budapest.
VII., Kazinczy ucca 14.
Telefon: József 135-28.

Orthodox koser

Salamonné izletes és olesó konyhájáról
próbaebéddel meggyőződhet.
Havi és heti abonnenseket elfogadok. Bejáró vendégeknek
tartalmas étlap.

Bpest, VI., Király-utca 8, I. 43.

**Ismerőseinknek, jóbarátainknak ezúton iejezzük ki jó kíván-
ságainkat az újév alkalmából : כוהמט :**

- Beregi Ármin és neje Budapest
 Dr. Beregi Endre és neje Budapest
 Bisseliches Mózes és neje Budapest
 Blücher József és neje Budapest
 Breuer Albert és neje Budapest
 Braver Henrik és neje Budapest
 Dorsowitz Mór és neje Budapest
 Dr. Frankl Samu és neje Budapest
 Fischer Vilmos rabbi és neje Budapest
 Fürst Leó és neje Budapest
 Groszmann Ferenc és neje Budapest
 Hirsch Márton és neje Budapest
 Dr. Jordán Lajos és neje Budapest
 Dr. Kahan Nison és neje Budapest
 Kohn Dávid és családja Budapest
 Kohn Vilmos és neje Budapest
 Klein Elek és neje Budapest
 Dr. Künsztler Mór és neje Budapest
 Löwenstein Samu és neje Budapest
 Löw Zoltán és neje Budapest
 Neiger Jenő és neje Budapest
 Dr. Osztern Lipót és neje Budapest
 Dr. Oesztreicher Béla és neje Budapest
 Dr. Richtmann Mózes Budapest
 Rótkel Arnold és neje Budapest
 Dr. Schönfeld József és neje Budapest
 Strausz Adolf és neje Budapest
 Dr. Strelinger Sámuel és neje Budapest
 Szántó Zsigmond és neje Budapest
 Szmuk Béla és neje Budapest
 Szófer József és neje Budapest
 Schlesinger Samu és Gábor Budapest
 Seiler Ignác és neje Budapest
 Somogyi Viktor és neje Budapest
 Steiner József és neje Budapest
 Schleifer Ábrahám és neje Budapest
 Strenger Jakab és családja Budapest
 Widder Manó és neje Budapest
 Braun Albert Albertürsa
 Bató Lajos Wien
 Grünhut Sámuel Debrecen
 Fränkl Mór és neje Kisvárda
 Féder Ottó Sárospatak
 Dr. Fried Manó és neje Nyíregyháza
 Dr. Hirtenstein Adolf főrabbi Zalazentgrót
 Liebermann Izidor és neje Szendrő
 Lantos Tivadar Sopron
 Lederer Ignác Sopron
 Dr. Partos Sámuel főrabbi és neje Dunaföldvár
 Partos Nándor és neje Budapest
 Partos Iván és neje Miskolc
 Partos Ferenc és neje Debrecen
 Ragendorfer Jenő és neje Szombathely
 Rosenbaum Ferenc és neje Nádudvar
 Stern Zsigmond és neje M.-Bánhegyes
 Stern testvérek Békéscsaba
 Steiner József Kapuvár
 Ifj. Stern Dávid és neje M.-Bánhegyes
 Dr. Schönfeld Ferenc és neje Székesfehérvár
 Dr. Wertheimer Iván Békésgyula
 Weisz Sándor és neje Fehérgyarmat
 Pollák Lipót Budapest
 Mayer Ignác Budapest
 Mayer Miksa Budapest
 Hoffmann Samu Budapest
 Majorovics Béla Budapest
 Kendi Miklós Budapest
 Neu Dezső Budapest
 Paskusz Mór Budapest
 Dr. Geyer Albert Budapest
 Steiner Ervin Budapest
 Beinhacker Árpád Budapest
 Hermann Frigyes Budapest
 Kramer Marcell Budapest
 Fleissig József Budapest
 Edinger Ferenc Budapest
 Weiss D. Budapest
 Fisch Farkas Budapest
 Dr. Izsák Ede Budapest
 Salamon Mihály Budapest
 Fischl Viktor Budapest
 Sternberg Benő Budapest
 Engel József Budapest
 Mann I. Rafael Budapest
 Steiner Zsigmond Budapest
 Stiglitz Zsigmond Budapest
 Dr. Kóta Bernát
 Barta Lipót és neje Budapest
 Csángó Jenő Budapest
 Molnár Arthur Budapest
 Székely Béla Budapest
 Utmann Salamon Budapest
 Jakab Dezső Budapest
 Rosenwald Hermann Budapest
 Klein Andor Budapest
 Molnár Dénes Budapest
 Rottenberg József Budapest
 Braun Dávid Szombathely
 Szinai Gerzson Tiszalök
 Reichmann József Kunágota
 Dr. Schwarz Andor Battonya
 Eisenberg Géza főrabbi Tapolca
 Klein Zoltán Eger
 Dr. Pfeiffer Izsák Monor
 Mendelsohn Ferenc Győr
 Neiser Ábrahám Pécs
 Braun Géza Pécs
 Mangold Rezső Pécs
 Klein Géza Székesfehérvár
 Spiegel főrabbi Esztergom
 Wertzberger Szerén Makó
 Klein Mór Cegléd
 Ungár Rezső rabbi Nagytétény
 Dr. Ungár Lipót Budapest
 Dr. Ungár Sándor Budapest
 Dr. Ungár Béla Budapest
 Steiner Hermann Székesfehérvár
 Dr. Nussbaum Zsigmond Wien
 Dr. Lemberger Ábrahám főrabbi Nyirbátor
 Hartmann Sándor Budapest
 Hammerschlag Oszkár Budapest
 Seidner Emil Budapest
 Vajda Alférd Budapest
 Willmann Salamon Budapest
 Donáth Paula Budapest
 Dr. Klein Pál Budapest
 Heilig Mihály Budapest
 Fleischmann S. Budapest
 Josepovich László Szendrő
 Kramer Adolf Budapest
 Herschkovics Izidor Budapest
 Harschkovics József rabbi Budapest
 Reich Sámuel Budapest
 Grotto Ödön Budapest
 Katona József Budapest
 Herskovits Fülöp és Pinkász Budapest
 Dr. Schlésinger Márkus Budapest
 Ungár Géza Nagytétény

Izrael gondolatvilágából

Sófar

A sófar megharsogtatása Rós Hasono napján így szól hozzánk: „Ébredzetek álmaiktól ti, akik a világi hiúságok szenderegésében szunnyadtok, vizsgáljátok meg tetteiteket, térjete meg és emlékezzetek teremtő istentekre, tekintsetek lelketekbe, javítsátok meg utaitokat, hagyja abba mindenki rossz tetteit és gondolatait. Ugy tekintse magát az ember, mintha életének mérlegén a jó és a rossz cselekedet serpenyője egyensúlyban tartaná egymást és az egész világ mérlege is épen ilyen volna — ha tehát csak egy rossz cselekedetet tesz, a saját és a világ mérlegére felbillenti az egyensúlyt és romlást okoz. Épen ezért szokássá lett Izrael házában, hogy Rós Hasono és Jomkippurim között fokozott mértékben gyakorolják a jótékonyt és megtartják a vallási előírásokat. (Rambam, Tesuva 3.)

Miért fújják Rós Hasono napján kosnak a szarvát? Rabbí Abahu szerint ez utalás arra, hogy Ábrahám ös-
atyánk fel akarta áldozni fiát, de helyébe ezután kost mutatott be áldozatul. Ábrahám kos-áldozatára utal, tehát a sófar s benne Isten szava így szól hozzánk: „harsogtassátok meg előttem a kosnak a szarvát, hogy megemlékezzem Izsák önfeláldozásáról s úgy tekintem majd a sófarfúvást, mintha ti is készek volnátok az önfeláldozásra“. (Rós Hasono 16. a.)

Megtérés

Aki azt mondja: „most vétkezem, majd megtérek“, annak nem adatik meg a lehetőség a megtérésre. — Aki azt mondja: „most vétkezem, majd a Jom-Hakippurim kiengesztelést szerez“, annak nem hoz bűnbocsánatot a kiengesztelés napja. — Rabbí Eleazar ben Azarja a tóra ama intését: „Bűneitektől Isten előtt tisztuljatok“ következőképpen magyarázta: Az ember és istene közötti viszonyra vonatkozó bűnököt a Jom-Hakippurim megbocsátja, de az embertárs ellen elkövetett bűnökre nem hoz a Jom-Hakippurim bocsánatot, amíg ki nem békíti azt, aki ellen vétkeztünk.

Rabbí Akiba a következőképpen szónokolt: Űdv nektek, Izrael fiai, ki előtt tisztultok és ki megtisztít benneteket — kizárólag Atyátok a mennyekben. Ezért mondja Ezékiel próféta: hintem reátok a tisztulás vizét s tisztákká lesztek. (Jóma VIII.)

A kiengesztelés napja

„Fekete vagyok én, de azért szép.“ Az Énekek énekének e szavát a bölcsek a zsidóságra vonatkoztatják, Izrael szőlő: fekete vagyok bűneimtől az egész éven át, de széppé leszek Jomhakkippurim napján megtérésem által.

„Nyiss nekem ajtót hugom, galambom.“ Az Énekek énekének e szavát a bölcsek Istenre és a zsidóságra vonatkoztatják. Isten szól: nyissad meg nekem a megtérésnek ajtaját csak annyira mint a tű foka és én megnyitom neked a bocsánat és irgalom tág csarnokát. (Midr. Sir Hasirim.)

A sátán héber megnevezésének számbeli értéke 364-et tesz ki (hásátán, h = 5 s = 300, t = 9, n = 50, a magánhangzók nem számítanak). Az év 364 napján a sátán sok kivetni valót talál Izrael népén, de a 365-ik napján, Jomhakkippurimkor látja bőjtölve és imádkozva, fehérbe burkolva, akárcsak az angyalok és amikor Isten kérdi tőle, hogy miképpen találta Izraelt, kénytelen bevallani, hogy olyanok mint menybéli lények, amire Isten bilincsekbe veri a vádló Sátánt és kimondja a szót: „Megbocsátok“. (Sóchév Tóv 27.)

A két legvigább napja az esztendőnek Rabbí Simon ben Gamaliel szerint Ab hó 15-e és a Jomhakkippurim. Mindkét napon Izrael leányai kimentek fehérbe öltözötten a szőlők közé táncot lejteni: Minden leány csak kölcsönvett ruhát öltött fel, hogy ne legyen a szegény megszégyenítve. Közben énekeltek. „Nézz ide ifju, nézz, kit választasz, ne nézz a szépségre, hazug a szépség, hamis a báj, az istenfélő asszony dicsérendő.“ (Taanuz 26.)

Rabbí Jannaj a világ teremtés elbeszélésében is talált célzást a Jomkippurimra. „A föld pusztá és kietlen“ ez a rossz cselekedet — „Isten mondá, hogy legyen világosság“ ez jelenti a jót — „lett éjjel, lett nappal, az első nap“ ez céloz a kiengesztelés egyedül s páratlanul álló napjára. (Berésisz Rabba.)

A XIV. kongresszus határozatai

A bizalmi szavazat

a) A kongresszus tudomásul veszi az Intéző Bizottság jelentését. A kongresszus elismerését fejezi ki a politikai ügyek vezetéséért és elégtétellel veszi tudomásul azt a nagy teljesítményt, melyet a vezetőség a héber egyetem megnyitása által végzett.

b) Ama nyilatkozatra vonatkozóan, melyet a Szervezet elnöke az Intéző Bizottság nevében tett, az állandó bizottság — a kongresszus-pártok képviselőinek meghallgatása után — tulnyomó többséggel megállapítja, hogy a felmentvény megadása ügyében aug. 26-án elhangzott nyilatkozatok és a szavazás nem adott okot arra, hogy az Intéző Bizottság aug. 27-én visszalépését jelentse be.

Sőt az állandó bizottság tulnyomó szavazattöbbséggel megállapítja, hogy a Szervezetnek Prof. dr. Chajim Weizmann és Nahum Sokolow általi való további vezetése a cionizmus feltétlen érdekében áll, miért is felhívja őket, hogy a mozgalom élén maradjanak.

A politikai határozat

A kongresszus megállapítja, hogy a mandátum szövege és szelleme értelmében Palesztina közigazgatása olyképpen intézendő, hogy a zsidó nemzeti otthon felépítése politikai, közigazgatási és gazdasági feltételek utján aktíve előmozdítottassék, különösen hogy a mandátum 6. §-a szerint a zsidók bevándorlása megkönnyítettessék és hogy zárt zsidó telepítvények létesítése állami és parlagon heverő területeken elősegíthessék.

A kongresszus a palesztinai zsidó Jisuv szervezetét a palesztinai zsidó közösség egészséges és szerves fejlődéséhez előfeltételnek tekinti.

A kongresszus az Asszefath Haunivcharim-ot és a Vaad Leumi-t a zsidó Jisuv törvényes képviselő-szervezetének tekinti.

A kongresszus elvárja, hogy Palesztina teljes zsidósága részt vegyen az Asszefath Hannivcharim-választásokon és így hozzájáruljon a Jisuv legfelsőbb képviselő-szervezetének kiépítéséhez.

A kongresszus meghatalmazza az Intéző Bizottságot, hogy az arab néppel szemben a barátságos közeledés politikáját kövesse, úgy mint ez a 12. és 13. kongresszusokon kilejezt nyert.

A 14. kongresszus felhívja a cionista közvélemény figyelmét a Szervezet politikai tevékenysége kibővítésének szükséges voltára. Felhívja az Intéző Bizottságot olyan lépések megtételére, melyek a politikai munka szervezéséhez alkalmasoknak bizonyulnak és ezen munka részére megfelelő erők megteremtését és bevonását célozzák.

A kongresszus meghatalmazza az Intéző Bizottságot, hogy minden lehető elkövessen, hogy a magyar kormány részéről a magyarországi cionista szervezet törvényesen elismertessék.

Üdvözetek Sir Herbert Samuelhez, Lord Plumerhez és Lord Balfourhoz

A kongresszus szívélyes „Isten veled“-et mond Sir Herbert Samuelnek, akinek ötéves palesztinai főkörmányzói uralma a békének, a rendnek és a jó kormányzásnak áldásait hozta az országra és a zsidó nemzeti otthon felépítéséhez az első lépéseket jelzi. Sir Herbert Samuel és felesége Jeruzsálemből való távozásuk alkalmával a Cionista Szervezet szívből eredő jókívánságait viszik magukkal mindama értékes szolgálataikért, melyet Palesztina és az egész nép érdekében végeztek.

A kongresszus üdvözetét és legjobb kívánságait fejezi ki Lord Plumer tábornagynak Palesztina főkörmányzó-jává történt meghívása alkalmából abban a biztos reményben, hogy az ő kormányzási ideje a zsidó nemzeti otthon fejlődésének további fontos lépése leendő és Palesztina felépítésében és valamennyi lakosának jólétében előrehaladást fog jelenteni.

A kongresszus ünnepélyesen legmélyebb háláját fejezi ki Lord Balfournak, aki a héber egyetem megnyitásánál a felavatási szertartást megnyitni szives volt és ezzel azon szolgálatait, amelyeket eddig a cionista ügynek tett és amelyekkel a zsidó nép történetében magának maradandó helyet biztosított, megkoronázta.

Alelnök ur, nincs igaza!

Dr. Stein Artur kitünő szerkesztésében megjelenő „Hagyomány“ c. lapból vesszük a fenti cím alatt megjelent, bennünket közvetlenül érintő cikket és közreadjuk azt minden változtatás nélkül:

Hartenstein Lajos, az aut. orth. izr. hitfelekezetet Központi irodájának ügyvezető alelnöke nyilatkozott a cionizmusnak aktuális kérdéséről a neologia hivatalos lapjában. Szerinte az orthodoxia perhorreszkálja a cionizmust, még pedig három okból is. Első sorban vallási okból, másodsorban hazafias szempontból, harmadszor, mert az egész mozgalom utópisztikus. Hivatkozik az összes orthodox papok által már huszonkét évvel ezelőtt kiadott iszurrára, amelyet ez év május 18-án a legfőbb felekezeti fórum ismét megújított.

Hogy vallási szempontból kifogásolható és kifogásolandó a cionizmus, ezt állítjuk mi is, valljuk mi is. De, hogy ezt a mi nézetünket, álláspontunkat nem tette magáévá az egész világ orthodox zsidósága, az letagadhatatlan tény. Amint letagadhatatlan tény az is, hogy az orthodox táborban sok a mizrachista. Minek tehát azt állítani, hogy ezt a vallási tilalmat az egész világ orthodox zsidósága magáévá tette és hirdeti?!

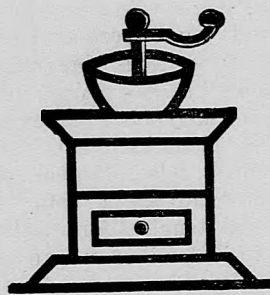
De nem felel meg a valóságnak az sem, hogy a magyarországi összes orthodox rabbik már huszonkét évvel ezelőtt tilalommal sújtották volna a cionista és a mizrachista mozgalmakat. Huszonkét évvel ezelőtt még Nagy-Magyarország volt. És hogy Nagy-Magyarországnak nem minden orthodox papja írta alá e vallási tilalmat. Részben maguk is csatlakoztak a mizrachista mozgalomhoz, részben, mert — bár ellenkeztek e mozgalommal — a vallási tilalmat feleslegesnek, célszerűtlennek és károsnak tartották.

Tudott dolog, hogy a budapesti aut. orth. izr. hitközség legfőbb tisztjeinek jó részét mizrachisták töltik be. Mizrachista a Chevra Kadisa elnöke, mizrachista az iskolaszék alelnöke, mizrachista az iskolaszék Chevra Kadisa pénztárnoka és a hitközség és a Chevra képviselőtestületének, valamint iskolaszéknek számos tagja is mizrachista. Hát így fest az összes orthodox rabbik által aláírt vallási tilalom a valóságban!

De nehogy azt mondja a Központi iroda alelnöke, hogy ők nem felelősek a hitk. tagok választásáért: a vallási tilalom fennáll, még ha a pesti orth. hitk. zöme nem is tartja magát ahhoz, hát bebizonyítom nem csak azt, hogy az ország

Az összes

praktikus háziasszonyoknak a valódi

Francck-hoz való hajlandósága abban leli magyarázatát, hogy a valódi „Francck“ a kávédarálóval mint védjegy a legjobb, legizletesebb és a legtartalmasabb kávépótlék!

zöme sem veszi komolyan ezt a tilalmat, de nem veszi komolyan a Központi iroda sem, sőt maga Hartstein Lajos alelnök sem.

Hiszen nincsen még két éve, hogy a Központi iroda százas bizottságát megválasztották, még pedig az egész vonalon a hivatalos jelöltek. Tehát akkor, amikor, ez a vallási tilalom már két évtizede fenállott. És ennek dacára hivatalosan jelöltek és megválasztottak e százas bizottságba prononszirozott mizrachistákat is. A hivatalos listát pedig a Központi iroda felügyelete alatt állították össze. Ha van komolyan ilyen vallási tilalom, hogyan kerülhettek e mizrachisták hitünk élére? Ha pedig nem veszik komolyan, minek hivatkoznak rá? Ez a csunya játék a vallási tilalommal nem illik és nem méltó sem az orthodoxiához, sem a Központi iroda alelnökéhez.

Amikor mintegy két évvel ezelőtt a Központi iroda forszírozta az Agudához való csatlakozást, szóban és írásban figyelmeztettem a Központi iroda vezetését, hogy ezzel feladják a cionizmust, de különösen a mizrachizmus elleni küzdelmük alapját. Az iroda ennek dacára forszírozta, főleg ép Hartstein Lajos alelnök és kimondták a csatlakozást. Már pedig az Aguda részt és helyt kér, követel abban a Jewish Agencyban, amely ma Palesztina felépítésének ügyét intézi.

Már pedig, ha emberi erő nem építheti fel vallási tilalom folytán Palesztinát, akkor ez a vallási tilalom fennáll akkor is, ha annak felépítésében az Aguda is részt vesz. Ha pedig nincs ilyen vallási tilalom, akkor viszont nincs elvi akadály a palesztinai zsidó államnak és akkor vallási alapon nem lehet tiltakozni ellene.

Ennek a nyilatkozatnak nem sok értelme volt. De meg az orthodoxia ne használja még eltévelyedett hittestvéreivel szemben sem a hazafiskodás fegyverét. Engedjük ezt át a neológoknak, akik évtizedeken át harcoltak az orthodoxia ellen azzal, hogy nem jó magyarok és most ugyanezt teszik a cionistákkal. Ne akarjunk hazafiaknak tetszeni testvéreink rovására. A cionizmus ép oly kevéssé hazafiatlan, mint volt az orthodoxia. De a neológokkal való gyakori érintkezés, úgy látszik megfertőzte már az iroda alelnökének mentalitását is.

IRODALOM — MŰVÉSZET

Magyar Zsidó Diák Családi Naptár. Magyarországon nincsen zsidó-könyvpiac. Nem várhatjuk az esztendő fordulására új zsidó művek megjelenését. Ebben a kilátástalan nincstelenségben esemény tehát: a Magyar Zsidó Ifjak Egyesülete Főiskolai Csoportjának újévi naptára. Egy vastkos kötet, gazdag illusztrációkkal, tartalmas cikkekkel, érdekes feljegyzésekkel — ünnepi olvasmánygyűjtemény. Könyv, mely a múlt és a jövő év ölekezésének napjára készült. A Magyar Zsidó Ifjak Egyesülete hosszú, szorgalmas belső munka után ezzel a kiadvánnyal lépett a közönség elé. Elismerésre készítő bemutatkozása. A naptár szerkesztője Márkus Aladár, valóságos technikai virtuózitással oldotta meg a problémát: hasznos, de szórakoztató kalendáriumot adni a közönség kezébe. Mégis volna egy-két megjegyzésünk a naptárra. A zsidó irodalom tényező a világirodalomban. Munkásai a legnagyobb nevek. Nem hiányozhatnak tehát egy zsidó naptárból a zsidó líra és próza jelentős képviselői. Zsidóbb lenne a szellem, mélyebb a hangulat, ha Bialik, Morris Rosenfeld, Perez, Schalen Asch stb. neveivel találkozánk. A hazai kulturharcosok felsorolásában pedig: körültekintőbb eljárásra, nagyobb óvatosságra volna szükség. Ne akarjunk mindenkit zsidóvá tenni. Miért vallaná a zsidóság magáénak azt az író, ki valamikor ugyan zsidó-vallású volt, de akinek irodalmi témaköre ma: a fanatikus katholicizmus? Nem szólva azokról, kik nem is születtek zsidónak. A naptár izléses formában került ki a sajtó alól. Nem csekély érdeműl és díszetűre az Általános Nyomda, Könyv- és Lapkiadó R. T.-nak, melynek ez a naptár egyik gondos és mintaszerű kiadványa.

A Jeruzsálemi Nemzeti Könyvtár jelenlegi állománya. A Jeruzsálemi Nemzeti Könyvtár könyvállománya Elul hó 1-én (aug. 21-én) 100.241 kötetet tett ki. A könyvtárt Ab hónapban 1805 ember látogatta. Az említett hónapban a könyvtár 1536 művel (2729 kötetben) gyarapodott.

Legolcsóbb bevásárlási forrás!
PERZSA, SMYRNA
és egyéb SZÖNYEGEK,
antik butorok. **Telefon: J. 123-59.**
„ANTIKART” DOB-UTCA 31.

Rebenwurzl Salamon és Izidor
Magyarország legnagyobb orth. שאלמי-és kolbászárugyár
Budapest, VI., Laudon-utca 3. Telefon: 84—29.
Ajánlják elismert gyártmányaikat a legolcsóbb napi árban. Kétszer naponta postai szétküldés. — Árjegyzéket kívánatra küldünk.

Butor szükségletét

mindenki

FÜRST LEÓ butorgyárában szerzi be
 és cégét ajánlja **BUDAPEST, VII. ker., Rottenbiller-utca 6. sz.**

PERZSA- és gyári szőnyegek futók, átvétők
OLCSÓ ÁRUSITASA
SOMOGYI LALOS VII., DOB UCCA 22

H I R E K

בעמדנו על מפתן שנת תרפ"ו הבאה עלינו לטובה
 נמצא אותנו מחויב לברך את כל קוראי עתננו ככל
 רעינו בדעה כי תחל לנו השנה הזאת בברכת חיים
 ושלום כנפש המברכם.
 ב י ת ה מ ע ר ב ת .

Uj hetilapot szándékszik indítani a hazai orthodoxia. Örömmel üdvözljük az új hetilap-vállalkozást, bár ismer-
 ven a hivatalos orthodoxia álláspontját a cionizmus felől,
 tudjuk, hogy e lap velünk szemben feltétlenül ellenziki
 álláspontra fog helyezkedni. Mégis, mert szívesen veszünk
 minden oly megmozdulást, mely önzetlenül és őszintén
 óhajt a zsidóság érdekében dolgozni még akkor is, ha min-
 den lépésük nem is fedi a mi felfogásunkat. Örülünk, hogy
 végre lesz egy lap, mely anyagi érdektől mentesen, remél-
 hetőleg méltóságteljes tónusban, fog velünk az aktuális
 zsidó kérdésekről vitatkozni. Hisz jó szándékból irt és
 komoly érvekkel dolgozó cikkeket még akkor is szívesen
 veszünk, ha kimondottan anticionista tartalmuak is azok,
 mert alkalmat nyújtanak nekünk a tévedések megmagya-
 rázására és a mi igazunk bebizonyítására. Különösen szíve-
 sen foglalkozunk az orthodoxiával, mert elismerjük nagy
 zsidó érdemeiket és mert elhisszük nekik, hogy munkájuk
 a zsidóság érdekében, vallásunk iránti nagy szeretetből
 fakad, melynek önzetlen, bátor harcossai és ennek révén
 még azt is szívesen vesszük, ha a mi munkánkat bírálgat-
 ják. Eddig ezt az anyagi alapon álló neológ sajtó végezte,
 melynek ezt a jogát a fentiek hiánya miatt sohasem fog-
 juk elismerni és amelyet páratlanul durva hangja, el-
 telensége miatt még csak válaszra sem méltatunk. A lap
 megindulásával meg fog szünni az a lehetetlen állapot,
 hogy orthodox vezetők abba a lapba irdogáljanak, mely
 még a közelmúltban legazemberezte őket.

Herzl hamvait Erec Izraelbe szállítják. Az új cionista
 akcióbizottság megválasztotta azt a bizottságot, amely Herzl
 Tivadar hamvainak Erec Izraelbe való átszállításának elő-
 készítő munkálatait végzi. A bizottság azt a megbízást
 kapta, hogy egy éven belül szállítsa át Herzl Tivadarnak,
 a szüleinek és feleségének holttesteit. Az a terv, hogy a
 hamvakat a nagy cionista vezérhez méltó ünnepélyességgel
 a Karmelen temetik el. A bizottság egyúttal azt is elhatá-
 rozta, hogy Herzl utódjának, Wolffsohn Dávidnak és neje-
 nek holttestét szintén Erec Izraelbe viszik.

Megalakult a Radikális Cionisták Egyesülete. Azon
 delegátusok, akik a kongresszuson az u. n. radikális cso-
 porthoz tartoztak, mindjárt a kongresszus befejezése után
 megalakították a Radikális Cionisták Egyesületét. Az egye-
 sület élén központi vezetőség áll, ahová az egyes országos
 csoportok delegátusait küldik. Jelenleg a központi veze-
 tőség a következőkből áll: Németországból dr. Soloweit-
 schik és dr. Goldmann, Palesztinából dr. Glücksohn, Podli-
 schewsky és Rosoffi, Ausztriából Stricker -s dr. Wald-
 mann, Lengyelországból Grünbaum, dr. Klumel és dr.
 Schipper, Romániából dr. Mizraely, Csehszlovákiából dr.
 Margulies. A vezetőség székhelye Berlin. A központot dr.
 Soloweitschik vezeti.

Uj Pasteur-intézet Palesztinában. Dr. Beham fáradó-
 zásainak eredményeként most Tel-Avivben is felállítottak
 egy Pasteur-intézetet. Ezek után a veszett kutyák áldozat-
 tainak nem kell többé Jeruzsálemben menni gyógykezelés
 céljából.

A VAC. szép sikerei Bécsben. A kongresszussal kapcsolatosan megrendezett sportünnepélyen és versenyeken a Vivó- és Atlétikai Club ügyvezető elnökének, Klein Eleknek áldozatkészsége révén a VAC. vivó- és tornaszakosztálya teljes gárdával vett részt. A versenyzők azzal hálálták meg a minden magyar zsidó ügy iránt lelkes, megértéssel áthatott elnökük nobilitását, hogy minden versenyt, amelyikben résztvettek, megnyertek. Így a vivók a csapatversenyben és dr. Fodor József révén az egyéni kardversenyben lettek elsők. A tornászok a mintacsapatokkal arattak szép sikert, Szalai József magyar tornászbajnok révén pedig a tízes egyéni főversenyt nyerték meg. A verseny, — melyre még legközelebbi számunkban részletesen visszatérünk — adminisztratív megrendezése a VAC. főtitkárának, Goldmann Ferencnek, érdeme.

Louis Marschall a nem-cionisták Palesztina-munkában való részvételéről. Egy Ita-jelentés szerint Louis Marschall nyilatkozott a kongresszus Jewish Agency határozatairól. Kijelentette, hogy a határozatokat várta és úgy ő, mint barátai nagyon meg vannak elégedve a kongresszus rezolúcióival. Az amerikai nem-cionisták — mondotta — meg fogják tartani ígéretüket. A Jewish Agency valószínűsége lett.

Tizezer tagja van a palesztinai betegsegélyző pénztárnak. Jeruzsálemből jelentik: A palesztinai betegsegélyző pénztár, a Kupat Cholim, jelenleg már tizezer tagot számlál, akik hetven helységben oszlanak meg. A Kupat Cholim ebben a hetven helységben orvost és gyógyszerértárt tart.

A „Theodor Herzl“-hajót nemsokára átadják a forgalomnak. Jeruzsálemből jelentik: Az American Palestine Line elnöke, Jakob Strahl, tudvalevőleg már régebben elhatározta, hogy a palesztinai kivándorlás céljaira két zsidó hajót bocsát vízre. Az egyik, amelyiknek „President Artur“ nevet adta, már hónapok óta forgalomban van, míg a másik, amely a „Theodor Herzl“ nevet fogja viselni, a legközelebbi jövőbe kezdi meg tengeri útjait. Az új hajó is teljesen modern és több ezer kivándorló befogadására alkalmas.

Hatszáz zsidó sportklub Európában. Hozzáértők számítása szerint Európában jelenleg közel 600 zsidó sportklub van a következő országokban: Németország, Lengyelország, Csehszlovákia, Német-Ausztria, Anglia, Svájc, Franciaország, Románia, Jugoszlávia, Magyarország stb. A legtöbb Németországban van (közel 200), azután Lengyelország és Csehszlovákia következnek. Érdekes, hogy míg Franciaországban 7 zsidó sportklub van, addig Magyarországon csak egy. A 600 zsidó sportklub közel 250.000 tagot foglal magában.

Az Izr. Szünidei Gyermektelep Egyesület a múlt héten fejezte be nyaraltatási akcióját. Ezuttal az augusztus óta kitelepített fiúgyermek csoportjai érkeztek vissza és pedig Diósjenőről 160, Balatonboglárról 140 fiú. A nyári folyamán kitelepített 600 gyermek nyaraltatása úgy vált lehetővé, hogy az áldozatkész közönség ezuttal is meleg pártfogásban részesítette az egyesületet és adományaival sűrűn felkereste. Midőn a szíves támogatásért hálás köszönetét fejezi ki az egyesület, kéri az áldozatkész közönséget, hogy a küszöbön levő főünnepek alkalmából a templomi adományokkal (Blücher József-akció) az egyesület-ről is megemlékezni kegyeskedjék, hogy a kitelepítéssel járó költségek még fedezetlen része is kiegyenlítését nyerhessen.

Mezőgazdasági iskolát létesítenek Afuleban. Jeruzsálemből jelentik: Néhány évvel ezelőtt Sanghaiban egy híres zsidó filantrop halt meg, J. Kadoorie, aki százhuszezer fontot hagyományozott a palesztinai zsidó nevelés céljaira. A cionista végrehajtóbizottság most elhatározta, hogy a ha-

talmas összeget egy Afuleban felállítandó mezőgazdasági iskola létesítésére fordítják. Az iskolát egyformán látogathatják zsidók és arabok. Az előadás nyelve azonban héber lesz.

Hány orvos van Tel-Avivban? Egy Tel-Avivban tartott előadás szerint 1924 év júliusában még csak 77 orvos volt a városban, — akik közt 15 nő — míg ez év júliusában már e szám 110-re emelkedett. — Itt említjük meg, hogy a tel-avivi zsidó orvosok szövetségének javaslatára a városi tanács ingyenes telket bocsájtott a szövetség rendelkezésére azon célból, hogy ott egy orvosház létesüljön. Ezt a házat mindenféle orvosi műszerrel akarják felszerelni, azonkívül szakkönyvtárat, előadó- és olvasótermet rendeznek be. Ez lesz helye az első segélynyújtásnak is, melyből az egész városra kiterjedő mentőtársaságot vélik kifejleszteni.

Az új Aktionskomitee első ülése. Közvetlenül a XIV. cionsita világkongresszus befejezése után, augusztus 31-én tartotta első ülését az új vezérő-bizottság, mely mindenekelőtt a tisztikar megválasztásával foglalkozott. A vezérő-bizottság elnökévé Motzkint, helyettes elnökökké pedig Farbsteint, Kaplant, Lewitet és dr. Stefan Wiset választották. Ezenkívül a Keren Kajemet Lejiszrael lemondott vezetősége helyébe a következőket választották: Ussiskin, Wilkansky, Schocken, Kaznelson, dr. Hantke és rabbi Meir Berlin. Továbbá a kongresszus határozata értelmében alakítottak egy bizottságot, melynek feladata lesz, hogy egy palesztinai kölcsönre vonatkozó javaslatot dolgozzon ki. E bizottság tagjai lettek: dr. Ruppin (elnök), dr. Arlosoroff, I. Naiditsch, dr. Ringel, dr. Holpern, dr. Jakobson, Rosenblatt. Végül egy bizottságot (melynek tagjai: Cowen, dr. Klee, Kremenetzky, Motzkin, dr. Plaschkes, dr. Scholits és Jellin) választottak, mely Theodor Herzl tetemének Palesztinába való átszállításáról fog gondoskodni.

120 kötet könyv indul el Budapestről Jeruzsálembé. A pesti izr. hitközség ez évi emlékezetes közgyűlésén határozta el az illetékesek Oszttern Lipót dr. indítványára, hogy a hitközségi könyvtárak duplikátumait, valamint minden újonnan megjelenő munkát el fognak küldeni a héber egyetemnek. Amint a „Zsidó Szemle“ tudósítója értesül, a napokban már utba is indítják az első könyvszállítmányt Jeruzsálembé. Munkatársunknak alkalma volt a könyveket összeállító könyvtárossal beszélni, aki a következőket mondotta: „Hitközségi határozat alapján én kaptam a megbízást a jeruzsálemi könyvszállítmány megszervezésére. Az egész szállítmány tulajdonképpen a szemináriumi és hitközségi könyvtár ajándéka. E két könyvtár legértékesebb duplikátumai teszik ki azt a 120 könyvet, melyből a szállítmány áll. A könyvek mindegyike elsőrendű értékes munka és sok olyan van köztük, melynek párját aligha találjuk a világ összes könyvtáraiban. Részben magyar, jiddis és héber nyelvű munkákat küldünk el. Általában a magyarországi zsidó irodalom reprezentáns művei szerepelnek a könyvszállítmányban; így Hevesi, Weisz Miksa, Frisch Armin stb. munkái, valamint az Imit kiadványai. Az utolsó évek nagy könyvsikerei közé tartoznak a mi papjaink, zsidó tudósaink munkái, úgy hogy ennek a szállítmánynak nemcsak az ajándékozás, szóval a héber egyetemi könyvtár gazdagítása a célja, hanem egyszersmind beszámoló akar lenni a magas-nívóju magyar zsidó irodalomról. Akarjuk, hogy az egész világ zsidósága tudomást szerezzen arról a zsidó kulturáról, amely e szük határok közt kitermelődött.“ Örömmel állapítjuk meg a fejlődés szimptomáit, mert a javulás jele az, ha a szolidaritás a közös zsidó ügy iránt már nem idegenszerű érzése a pesti zsidó vezetőknek. Hinni akarjuk, hogy ez a küldemény csak bevezetése annak a hatalmas pro Palesztina-munkának, mellyel áldoznia kell a magyar zsidóságnak Erec Jiszroel renaissancejéért.

Bélyegalbum, kb. 3000 bélyeggel, jutányos áron eladó. Azonkívül szép palesztinai sorozatok. Cím: May Testvérek, Kazár-utca 8., fidsz. 5.

Uj ipari vállalkozások Palesztinában. Egy Ziko jelentés szerint Haifa közvetlen közelében új téglagyárat létesítenek. A gyár 30.000 font tőkével alakul. A szükséges gépek nagy része már meg is érkezett, míg a többi utban van. A gyár kb. 4-500 embert fog foglalkoztatni. — A Hahariff alkoholyár működését ugyancsak Haifában már megkezdette és napi egy tonna tiszta alkoholt állít elő. Az előállított mennyiség teljesen elfogy, sőt a kereslet mindig nagyobb, mint a produkció. A gyár, mely jelenleg napi 24 órán át üzemben van, most új gépek beszerzéséről gondoskodott és így reméli, hogy napi teljesítményét sikerülni fog két tonnára felemelni.

A Jeruzsálemi Héber Egyetem kuratoriumának ülése. A Jeruzsálemi Héber Egyetem kuratoriuma szeptember 23-án Münchenben ülést tart, melyen minden valószínűség szerint dr. Weizmann, Nahum Sokolov, Einstein tanár, dr. Chajes főrabbi, dr. Magnes, Ehreman, Landau és Horovitz tanárok is részt fognak venni.

A zsidóság statisztikája. A polgári idősámitás előtt 500 esztendővel alig egymillió zsidó élt a földön. A rendes idősámitás után a 300. évben kétmillióra becsülik a zsidókat, míg 1100-ban négymillió volt a számuk. A középkor szenvedései alatt, mikor irtották őket és országról országra hajszolták, a zsidóság lélekszáma negyedére fogyott le és 1660-ban mindössze egymillió zsidó élt. Ettől az időtől kezdve számuk folyton szaporodott. 1800-ban már hárommillió a zsidók száma, 1881-ig több mint kétszeresére emelkedik ez a szám, 7,2 millióra, 1881-1900-ig 10 millióra szökik fel számuk és 1900-tól napjainkig újabb 8 millió a szaporodás. Legkevesebb zsidó — mindössze ezer — Portugáliában él, legtöbb 3-4 millió Lengyelországban. A zsidó népmozgalmak tekintetében Amerika példája mutatja érdekesen, miként függnek össze a zsidó kivándorlások az európai zsidóság üldözésével. A múlt század végén 1880 körül alig negyedmillió zsidó élt Amerikában. III. Sándor cár pogromja idején 8193 zsidó vándorolt az új világba, 1891-92-ben 76.417, 1897-98-ban 27.221. Az 1905-1906-os forradalmi és pogromévekben 153.748-ra emelkedett a bevándorlók száma. A 19. század végétől 1923-ig 1.787.866, vagyis az összbéavándoroltak több, mint 10 százaléka költözött be az Újvilágba. A zsidóság szaporodásának emelkedő irányzata legjobban bizonyítja, hogy mindazok az elméletek, melyek „a zsidóság lehanyatlásáról” szólnak, olyan jelszavak, melyek a való tényeknek nem felelnek meg.

A Zsidó Nemzeti Alapra (Keren Kajemeth Lejiszroel) a következők adakoztak: Rombach-utcai templomi gyűjtés 1 millió, Dr. Lemberger Nyirbátor 240.000, Ragendorfer Jenő Szombathely 200.000, Breuer Albert perselypénz 100.000, G. D. 100.000, Vajda Zsigmond és Biró Béla 310.000, Lantos Jakab utján Sopron többek adománya 681.353, Fischer Vilmos rabbi által 200.000, dr. Kovács Nagykaroly 100.000, dr. Lemberger főrabbi 75.000, Grünberger 100.000, dr. Fischer Gyula főrabbi által többek adománya 200.000, dr. Schwartz Andor Battonya 100.000, Springmann Sámuel 35.000, Kardos Samu 10.000, Szmuk Béla 50.000, Popper L. 10.000, dr. Ungár Béla 20.000, Bridge Parthie 32.000, Taubner Ignác 25.400, perselypénz Werner Manó 10.000, házipersely 40.000, Kálmán Árm'n Tapolca újévi üdvözet-megváltás 100.000, Kohn Dávid 5000 korona, Donáth Paula újévi üdvözetét küldi Werner Manónak és 5 olajfát ültet nevére a Händler-kertbe. Dr. Ungár Béla köszönetét nyilvánítja Kerekes Ferencnek azon áldozatkész munkájáért, melyet a kongresszusi távolléte alatt a Zsidó Szemle érdekében kifejtett és az újév alkalmából 10 olajfát ültet nevére a Händler-kertben. Összesen 3.643.753 korona.

Gimnáziumot és kereskedelmi akadémiát végzett joghallgatótónó feltűnő jó pedagógiai módszerrel olesón tanít vagy irodai alkalmazást vállal. Megkereséseket „F. Gy.” jellegével a kiadóhivatal továbbítja.

Általános nyomda. Könyv- és lapkiadó Rt. Budapest, VI., Nagymező-utca 3.

Szerkesztői üzenetek

A. L. Szolnok. Dehogy is háborít fel bennünket a turkevei izr. hitközség elnökének a „Magyarország”-ban közzétett levele. Ön bizonyára ismeri a következő anekdotát: Valamelyik hitközség rabbit választott. A község összes tagjai az egyedüli jelöltre adták le szavazatukat, kivéve a *bailant* (az t. i., aki fizetésért jön a minjánt kiegészíteni), aki a rabbi ellen szavazott. Megválasztatása után a rabbi magához kérte a batlant s kérdezte tőle, hogy mi kifogása van ellene? A batlan erre azt válaszolta: Főrabbi ur kérem, mi kifogásom lehet ön ellen? Hát tudom én szegény amhoórec megbírálni, hogy mi az egy tudós rabbi? De ha nem szavaztam volna ön ellen, hogyan tudta volna meg a főrabbi ur, hogy én egyáltalában létezem?...

Szerkesztésért és kiadásért felelős:
Dr. Ungár Béla.

Előfizetési árak: Egész évre 100.000 kor., félévre 50.000 korona.

Jugoszláviában: Egy évre 140 dinár.

Romániában: Egy évre 300 lei.

Amerikában: Egy évre 2 dollár.

HÁZI SZILVALEKVART a legkötőbb minőségben 5, 10 és 20 kg. postaládákban, valamint hordóban orth kosert 17.000.— nem kosert 14.500 koronáért forg. adóval együtt azonnal szállít **MANDEL MÖR**, nagykereskedő, Vásárosnamény,

Mérlegképes könyvelő, textil szállítási szakban hosszab praxisal, kiváló referenciákkal rendelkező — egész napi, fél napi vagy óráknyvelést s mérlegkésztést vállal. Szombat szünet. Szives megkeresések a Zsidó Szemle kiadóhivatalához „H. M.” jellegére.

VASBUTORT, rézbutort, gyermek ágyat, gyermekkocsit, sodronyágy betétet, matracokat legolcsóbb gyár áron szállít Klein Gyula és társa vasbutorgyár lerakata, Dob-u. 58. Javításokat vállalunk. 6

SZOFER! Kohn Samuel szofer aus Jerusalem verkaut Tefilim, Mezuosz, rezuosz csiszisz und richtet alte Tefilin zu ermässigten Preisen. Dob-utca 10, földszint 7.

FIATALEMBER tud gép, gyorsírást levelezést, nyelveket, állást keres, esetleg néhány óras napi elfoglaltsággal, Jelige: „Szorgalom” a kiadóba

FREGÓLIA szabadalmazott hosszabbítható ruhaszártók minden mértékben kaphatók Hunyadi-tér 7. — Fióküzlet Vadász-utca 27. — Breszlauer.

ÉRETTSÉGIZETT fiatalember lenne vidékre nevelőnek. Chamist. rasit, talmudot is tanít. — Szives megkeresést „R.M.” jellegére kérék a kiadóhivatalba.

Elsőrendű férfiruhákat hozott anyagból, a leg-
elegánsabb kivitelben készít

Szilágyi Antal, férfiszabó

VII., Wesselényi-utca 71.

Elsőrendű munka!

Szolid árak!

Szövő-, kötő- és varró-fonalak

Kohn Vilmos fonalárugyárában. Budapest. VII., Király-u. 12

כשר ברמה baromfi, sajt, vaj és mindenféle
fűszeráru legolcsóbban beszerezhető

Ehrenfreind Éliás üzletében Wesselényi ucca 13

HÁLÓ SZOBÁKAT

ebédlőket, uriszobákat, szalon- és klubgarnitúrákat, konyha- és előszobaberendezéseket legmérsékeltébb árban szállít: Sándor Ignác butoráruháza, Dessewfy-u. 15.

BAUMGARTEN E.

ASZTALOS MESTER

Budapest, VII., Dob-utca 27.

TELEFON: JÓZSEF 125-75.

Elvállalok minden e szakmába vágó munkát. Mindennemű javításokat olcsón, gyorsan és pontosan eszközölök.

Raktáron tartok előszoba- és konyhaberendezéseket.

A nyomdáért felelős: Dr. Uj István